

Roma

Jesus hã h'yy ka'eeh doo, panang Roma häd näng doo bä habong do hã, Paw-Ro ma erih do hahỹh

¹ Paw-Ro, Kristo Jesus karom ỹ ti hỹh. Hã ỹ P'op Hagä Do h'yyb däng, Jesus mejũũ do ỹ bahadoo hyb n'aa. Tsyt hẽ ỹ P'op Hagä Do asëew däk, ta panyyg hanäm do panäg n'aa ỹ bahadoo hyb n'aa.

²⁻⁴ Ta T'aah, Jesus Kristo, ër Wahë N'aa ky n'aa né hẽ ta ti panyyg hanäm doo. Jesus kajaa do pooj jé P'op Hagä Do ky n'aa rod rerih do hã P'op Hagä Do ky n'aa eno däk paa ta ti ta panyyg hanäm doo. Tak'ëp hanäm do ta kyy kerih do hã rerih paa ta tii. Ji da hadoo Jesus bahado däk noo gó, Dawi panaa né paa tii. P'op Hagä Do T'aah kabaj'aa do na-ãäj hẽ Jesus, P'op Hagä Do Sahee, tak'ëp hanäm do metä wät. Dejëp do mahang Jesus ganä wät do hã tametä wät tii.

⁵ Jesus hyb n'aa P'op Hagä Do ky enyym wë ỹỹ. Ta hyb n'aa, hã ỹ taban'oo däk na-ãäj hẽ Jesus mejũũ do ỹ bahadoo hyb n'aa, Judah buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ỹ maher'oot hyb n'aa, ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa Jesus raky daheeh hyb n'aa kä.

⁶ Ti sa wób né hẽ bëeh, P'op Hagä Do naëej wät doo, Jesus Kristo karapee rabahadoo hyb n'aa.

⁷ Ỹ edëng bë sahõnh hẽ, panang Roma häd näng doo bä habong doo, P'op Hagä Do kamahän doo, P'op Hagä Do naëej wät doo, tsyt hẽ ta wë bë

babok hyb n'aa. Ỹ karĕn P'op Hagä Do  r Yb, Jesus Kristo Tak' p Hyb N'aa Jawyk Do na-  j h  ky en'yym b  h . Ỹ karĕn baad ub Kristo b  rah'yyb en'yym.

⁸ Pooj j  ỹ ky d ng do hah y h: Jesus Kristo h d g , P'op Hagä Do ỹ h'yy kaha'eeh do h  ỹ j'aa ets , j  pad'yyt h  bad k hah y  b  rabaher'oot do hyb n'aa nyy da baad ub P'op Hagä Do h  b  h'yy ka'eeh.

⁹⁻¹⁰ B  ỹ ky n'aa ets'   had'yyt h . P'op Hagä Do hap h ỹ ky n'aa ets   b  h. Ta w  t' p h p ỹy g  naa ỹ moo w t, ta T'aah ky n'aa ỹ maher'ood h m. Ta h  ỹ ky n'aa ets  , takarĕn b  tabanoo hyb n'aa ta tyw n'aa, b  ỹ baheh  n hyb n'aa.

¹¹ Ta ti ỹ w n her'oot, tak' p ỹ karĕn do hyb n'aa b  ỹ bahap h, P'op Hagä Do Sahee h  hana doo me b  ỹ masa hyb n'aa baad b  h'yy kae had'yyt h  hyb n'aa.

¹² Hah y  d' ỹ han ng p  tii: Ỹ karĕn b  ỹ h'yyb en'yym, baad ỹ h'yy ka'eeh do b  bahap h b . Ỹ karĕn na-  j h  ỹ b  h'yyb en'yym b  h'yy ka'eeh doo me, s d demuun  r h'yyb tseb  hyb n'aa k .

¹³ Wak n haa hedoo doo, ỹ karĕn b  bahap h, haj   nuu me paa ỹ h'yyb d ng b  ỹ baheh  n, baad Kristo h  b  panang buuj w b rah'yyb ka'eeh ỹ anoo hyb n'aa, ta w b Judah buuj nadoo do mahang ỹ bad'oo do paa hadoo. Haj   nuu me ỹ paa h'yyb d ng b  ỹ baheh  n paaw , dooh ỹ haja n  b  b  w  ỹ ah m b . Ti anyy had'yyt h  ỹ tahewaata doo.

¹⁴ H  ỹ kamej  d k, sah nh h  sa h  Kristo ky n'aa ỹ baher'oot hyb n'aa, panang b  haj'eenh do

rado bä, daap habong do rado bä, ma kamet'ëek do rado bä, ma kamanet'ëeg do rado bä na-ããj hẽ.

¹⁵ Ti hyb n'aa, tak'ëp ÿ h'yyb hedoo, bë hã na-ããj hẽ Kristo ky n'aa hanäm do ÿ maher'oot hyb n'aa, bëeh, Roma bä haj'eenh do hã.

¹⁶ Dooh ÿ nu mebyy bä Kristo ky n'aa hã. ÿ wén nu manebyng, ta ky n'aa hã kametä däk do hyb n'aa P'op Hagä Do hejój. Ta tii me tabed'ëep sahõnh hẽ Kristo hã h'yy ka'eeh doo. Pooj jé dó tabed'ëep Judah buuj, tii bä tabed'ëep na-ããj hẽ Judah buuj nadoo doo.

¹⁷ P'op Hagä Do hejój né hẽ ti ta ti ÿ wén her'oot, Kristo ky n'aa hanäm do metëeh do hyb n'aa nyy da baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó, jããm hẽ Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Tii da né hẽ takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “Jããm hẽ edëb had'yyt da, jé ta hã h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó”, * näng kerih doo.

¹⁸ Hÿ pong jé naa P'op Hagä Do metëeh takawa-jããn sahõnh hẽ ta panyyg kanadah'eeh do sa wë, nesaa do moo heb'ook do sa wë na-ããj hẽ. Baad hadoo do ky n'aa rah'yyb panas'ëeh nesaa doo gó rababok doo me.

¹⁹ P'op Hagä Do rajãã da ta tii, rahapäh do hyb n'aa paawä P'op Hagä Do hã ji hapäh doo, sahõnh hẽ sa hã P'op Hagä Do metä wät do hyb n'aa.

²⁰ Badäk hahÿ P'op Hagä Do pahuuj wät noo gó naa, P'op Hagä Do pehuuj wät do hã takametä däk P'op Hagä Do hã ji nahapäh doo. Ta hejój gawanatsik doo, sahõnh hẽ sa bahãnh ta kabaj'aa do na-ããj hẽ kametä däk ÿ hanäng péh. Tamo

* **1:17** Habakuk 2.4

haj'aa hã ji h'yy ganäng hyb n'aa ta hã. Ti hyb n'aa, dooh da tahaja bã ji ky hado bã, “Dooh P'op Hagä Do ÿ hapëë bã”, ji noo bã.

²¹ Rahapëë né paawä P'op Hagä Doo, dooh rawehëë bã ta hã, dooh na-ããj hë raj'aa etsëë bã ta hã tanoo do hyb n'aa sa hã. Daap hadoo do ti rahyb n'aa newë däk. Dooh rah'yy kadawuung wäd bã baad hadoo do hã.

²² H'yy genäh redoo né paawä sa hã hë rahegãã bã, h'yy gatema padäg.

²³ Dooh rakarën wäd bã rawehëë bã P'op Hagä Doo, kabaj'aa doo, hawäd had'yyt doo. P'op Hagä Do rahyb n'aa eréd hõm, tii bã kabarii ajyy nahejooj is do heen n'aa hã, taw'ëed heen n'aa hã, ta babo n'aa heen n'aa hã na-ããj hë rah'yy kawereem kãn, ta tii hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa kã.

²⁴ Ti hyb n'aa kã P'op Hagä Do anoo nesaa doo, tak'ëp nu meby n'aa näng do sa h'yyb tym tak'ëp karën do ramoo bok sa hã hanäng doo me. Sa hub, sa hã hanäng doo, baad nado wäd ran'oo bã, tak'ëp nesaa do ta tii me sa da hadoo do sii hë ramoo bok do hyb n'aa.

²⁵ Rahyb n'aa eréd hõm P'op Hagä Do ky n'aa baad hadoo doo, heh'äät ub doo, tii bã daap hadoo do hã rah'yy kawereem däk, P'op Hagä Do pehuuj wät do rawén hyb n'aa jewyyg kãn. P'op Hagä Doo, sahõnh hë mo haj'aa näng doo, dooh rahyb n'aa jewyyg wäd bã —ti né hë paawä ji j'aa etsëë had'yyt doo. Ýÿ. Tii d' né hë. Taw'ããts hë.

²⁶ Tii d' rabad'oo do hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa ety däk tii, baad nadoo doo, nu meby n'aa näng doo, ramoo bok hyb n'aa kã sa h'yyb tym tak'ëp karën doo da. Ýÿj sii hë reréd hõm baad

hadoo do sa patug wë rababok doo, P'op Hagä Do karën doo da paawä. Ýÿj wób ýÿj wë rababoo däg kãn.

²⁷ Tii d' na-ããj hë ajyy wób rabad'oo. Reréd hõm sa ýÿm wë rababok doo, P'op Hagä Do karën doo da paawä. Tak'ëp rah'yy karën ajyy wób wë rababok. Tak'ëp nu meby n'aa näng do ajyy wób ramoo bok ajyy wób sa sii. Ti hyb n'aa rahoop nesaa do ramoo bok do sãm.

²⁸ Tii d' had'yyt nado. Rakanarën do hyb n'aa P'op Hagä Do rabahapäh, ramakyys do hyb n'aa P'op Hagä Do hä ji hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa ety däk tii, baad nadoo do rahyb n'aa newëë hyb n'aa, nu meby n'aa näng do ji moo nawät do ramoo bok hyb n'aa kä.

²⁹ Séd dó sa h'yyb gó nesaa péh. Tak'ëp rakarën nesaa do ramoo bok ta wób sa hä. Sa h'yyb karën do jawén rababok. Tak'ëp raky nes'aa däk. Tak'ëp ta wób sa ma rahyb n'aa jewëts däk. Ta wób wë rakarën rakamaj'ii. Sa h'yyb gó had'yyt hë kaj'õök do bawät. Rakarën rawad'ii had'yyt hë ta wób. Nesaa do rahyb n'aa newë had'yyt hë ta wób sa wë. Ta wób na-ããj hë ranu mer'oot.

³⁰ Ta wób raky n'aa rejãã. Tak'ëp rakamajë däk P'op Hagä Do wë. Ta wób sa bahãnh ranu gapad'ëëk red'oo do hyb n'aa, ta wób raky n'aa rejãã, ta wób rarejãã. Ta wób sa bahãnh ranu gapad'ëëk red'oo. H'yy kasab'ee. Rahyb n'aa newëë nyy da nesaa do ramoo bok. Dooh raky dahé bã sa yb, sa ýÿn.

³¹ H'yy gatemah. Ky keh'ýÿt. Dooh rakamahãn bã ta wób. Dooh rat'yyd mehĩn bã ta wób.

³² Rahapëë né paawä dajëb hä P'op Hagä Do ky

n'aa etyy ta ti hedoo do nesaa do moo b'ook doo, dooh reréd bã ta tii. Tii d' had'yyt nado rabad'oo. Taw'ãäts hẽ na-ãäj hẽ sa hã, ta wób, sa nemuun baad nadoo do ramoo boo bã.

2

Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ bã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky n'aa hahỹỹh

¹ Bëeh, Judah buuj wób, ta wób nesaa do moo heb'ooh do bë ky n'aa etyy. Ti hadoo né hẽ, dooh da bë kyy pé P'op Hagä Do matym gó ji taky n'aa etyy noo gó. Ta wób bë ky n'aa ety bã, bë daaj hẽ né hẽ bë ky n'aa ketyy, bë na-ãäj hẽ bë moo bok do hyb n'aa ta wób bë p'ãã ky n'aa etyy doo.

² Èr hapäh, daap hẽ hyb n'aa nado P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do moo b'ook doo. Tahapäh do hyb n'aa taky n'aa etyy sahõnh hẽ.

³ Ti hyb n'aa, kabaj'aa nadoo do bëeh, nesaa do moo heb'ooh do ky n'aa etyy doo, bë na-ãäj hẽ bë moo bok ta wób bë p'ãã ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa, dooh né da bë kedëeb bã bë P'op Hagä Do ky n'aa etyy do mahãnh.

⁴ Bë makyys apäh tak'ëp P'op Hagä Do ky enyym do bë wë, ji tahyb n'aa b'aah doo? Dooh tagah'ood bã bë hã, bë wë tawén ky enyym, ta wë bë h'yy kawareem hyb n'aa paawä ta hã bë h'yy ka'eeh hyb n'aa kä?

⁵ Bë nabuj keh'ũũm do hyb n'aa, bë h'yy kawana-reem do hyb n'aa na-ãäj hẽ, bë an'oo bã tak'ëp bë P'op Hagä Do rejãã da takawajããn noo gó, sahõnh hẽ tanes'õõs doo me P'op Hagä Do ky n'aa etyy do kajaa bã kä.

⁶ Rabad'oo do pénh da P'op Hagä Do anoo da ta sãm sahõnh hẽ sa hã.

⁷ Ti anäng tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do hã hana do gada doo, ta wë rakaweh'ëëh gad'aa doo, h'yyb nadajëp do ragadoo rakarën doo. Ta tii hã rah'yy kajäk do hyb n'aa, h'yy kanerét doo me baad hadoo do ramoo boo had'yyt hẽ. Ta ti hedoo do sa hã P'op Hagä Do anoo da edëb had'yyt do ta pa.

⁸ Ti anäng ta wób. Sa hã hẽ ub rahyb n'aa newëë tii. Baad hadoo do P'op Hagä Do her'oot do raty n'aa ges'yyk. Nesaa do jawén rababok. Ta ti hedoo doo, ta kawaj'ãän gó tak'ëp P'op Hagä Do rejãã da.

⁹ Tak'ëp rabahoop da sahõnh hẽ nesaa do moo heb'ooh doo, Judah buuj pooj jé,* Judah buuj nadoo do na-ãäj hẽ. Tak'ëp baad nadoo do adäng da sahõnh hẽ sa hã.

¹⁰ Sahõnh hẽ baad hadoo do moo bok do hã, tak'ëp baad hadoo do P'op Hagä Do anoo da. Rakawehëë däk da P'op Hagä Do matym gó. H'yyb nãm do P'op Hagä Do anoo da sa hã. Pooj jé, Judah buuj baad hadoo do moo wät do hã tabad'oo da tii, tii bã Judah buuj nadoo do hã na-ãäj hẽ.

¹¹ Dooh P'op Hagä Do asëew bã ji mahang. Judah buuj ji do bã, Judah buuj ji nado bã, sét né hẽ ji ta hã.†

¹² P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã kan'oo däk do nahapäh do nesaa do moo b'ook doo, dawëë da rababoo had'yyt hẽ P'op Hagä Do

* **2:9** Pooj jé Judah buuj du d'oo da rahoop doo. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do rahapäh do hyb n'aa né paawä, dooh raky dahé bã.

† **2:11** Baad hadoo do moo b'ook doo, baad hadoo do ragadoo né da ta hanaa. Nesaa do moo b'ook doo, nesaa do ragadoo né da ta hanaa.

mahānh, ta ky n'aa jaw'yyk do dooh né paawä rahapëë bä. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hapäh do nesaa do moo b'ook doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky n'aa etyy da sa hä.

¹³ Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do maa new'ëp do nado baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó. P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do tii, baad hedo padëëk do ta matym gó.

¹⁴ Ta see pé noo gó Judah buuj nadoo doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do nahapäh doo, ramoo bok ta ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo, dooh paawä rahapëë bä ta ky n'aa jaw'yyk doo. Tii da ta see pé noo gó rawén d'oo, sa h'yyb sa hä mejüü do hyb n'aa.

¹⁵ P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü do ramoo bong bä, rametëeh tii hä, ti anäng né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do sa h'yyb gó. Sa h'yyb ky n'aa tapaa sa hä hë, baad nadoo do ramoo boo bä. Sa h'yyb gó rahyb n'aa newëë do metëeh da sa hä, baad tado bä, baad tanado bä rabad'oo do paah.

¹⁶ Ta tii d' tabawät sahõnh hë ji h'yyb gó ji jejën do paa Kristo Jesus metyy noo gó, P'op Hagä Do ky gabuuj gó. Tii da né da tabahadoo, ta ky n'aa hanām do ŷ maher'ood hõm do hä metëeh.

Mosees ky n'aa jaw'yyk do Judah buuj raky nadaheeh do ky n'aa hahÿÿh

¹⁷ Bë m' Judah buuj, bë wób sa nooh. Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä bë daap yyp. P'op Hagä Do bë hapäh do hyb n'aa bë h'yy kasab'ee.

18 Mosees ky n'aa jaw'yyc do bë ma kametëek do hyb n'aa, P'op Hagä Do karën do bë bahapäh, tak'ëp baad hadoo do bë bahapäh na-ããj hë.

19 Ty temah do sa h'yyb mahüüm n'aa hadoo bëeh, bë hã péh.‡ Badagyp doo gó habok do sa bag hadoo bëeh, bë hã péh.

20 P'op Hagä Do nahapäh do hã bë metëeh baad hadoo doo. Mosees ky n'aa jaw'yyc do bë hapäh do hyb n'aa, sahõnh hë bë bahapäh, sahõnh hë baad hadoo do bë bahapäh na-ããj hë. Ti hyb n'aa, nahapäh doo, karapee hadoo do sa ma matëg hadoo bëeh.

21 Ti hyb n'aa kä, hëd n'aa bë hã hë bë ma manetëek, ta wób ma metëek do bëeh? Hëd n'aa bë bets'ëek, tí bë baher'oot ta wób nets'ëek?

22 Hëd n'aa bë yÿm nadoo do sii bë beÿÿh, sa yÿm nadoo do sii ranaÿÿh ta wób bë maher'ood bã? Hëd n'aa sa kabarii tób n'aa yt hã hanäng do bë bets'ëek, tak'ëp kabarii ganen'aak do bëeh?

23 P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do Mosees hã kan'oo däk do hã bë h'yy kasab'ee, ti hadoo né hë, dooh bë wehëe bã P'op Hagä Doo, bë ky nadaheeh do hyb n'aa ta ky n'aa jaw'yyc doo.

24 Ta tii d' bë bad'oo do hyb n'aa, bë hã kametä däk hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk doo: “Bë hyb n'aa Judah buuj nadoo do raky n'aa rejãã P'op Hagä Doo.”§

25 P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do Mosees hã

‡ **2:19** Judah buuj nadoo do ramaneëenh “ty temah doo”. P'op Hagä Do karën paa Judah buuj rah'yyb mahüüm Judah buuj nadoo doo, ta ky n'aa rahapäh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ty temah do sa h'yyb mahüüm n'aa bëeh, Paw-Ro wén näng. § **2:24** Isajas 52.5, Esekijew 36.22

kan'oo däk do bë ky dahé bã, tii bã taw'ääts hē né hē ji masuuj noo byyh ji gahōk doo, P'op Hagä Do karapee ji bahadoo do heen n'aa. Hÿÿ kä, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ji ky nadahé bã, ji masuuj noo byyh kahōg hōm né paawä, dooh ji P'op Hagä Do gado bã. Masuuj noo byyh kanehōk do hado däk ji tii bã, Judah buuj né paawä ji.

²⁶ Hÿÿ kä, ta wób, Judah buuj nadoo doo, masuuj noo byyh kanehōk doo, ramoo boo bã P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ doo, tii bã sa masuuj noo byyh kehōk do hadoo rabahado padëek tii, P'op Hagä Do hä. P'op Hagä Do gadoo né da tii.

²⁷ Jé P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky daheeh doo, ta masuuj noo byyh kanahōg né paawä, bë da taky n'aa etyy P'op Hagä Do matym gó. Bë tawén ky n'aa etyy da, bë ky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo, bë hapëë né paawä ti ta ky n'aa jaw'yyk doo, anyy né paawä bë hä na-ããj hē ji masuuj noo byyh kahōk do heen n'aa.

²⁸ Ta ti ÿ wén her'oot, dooh Judah buuj heh'äät ji do bã P'op Hagä Do matym gó, jããm hē j'ooj madäk doo me Judah buuj rabahed'oo doo da ji bad'oo do hyb n'aa. Ti hadoo P'op Hagä Do karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät do hä: Dooh j'ooj madäk doo me ji masuuj noo byyh kahōk do tado bã tii.

²⁹ Jé ta h'yyb gó naa P'op Hagä Do karën do moo wät doo, ti né hē Judah buuj heh'äät doo. P'op Hagä Do Sahee baad hadoo do hä ji tah'yyb wareem däk doo, ti né hē P'op Hagä Do karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät doo. Jããm hē j'ooj madäk doo me tamejũũ doo da ji masuuj noo byyh ji gahōk doo, dooh ta karapee ji hado däk do heen n'aa heh'äät do tado bã. Ta wób raganado bã né

paawä ta ti hedoo doo, P'op Hagä Do gadoo né da jé ta h'yyb gó naa P'op Hagä Do karën do moo wät doo.

3

Dooh P'op Hagä Do ky kahÿÿd bä taky däng do hä ky n'aa hahÿÿh

¹ Nyy d' ÿ hanäng pé ta tii hä?* Daap hë g'eeh Judah buuj P'op Hagä Do asëew hõm ta wób sa mahang? Daap hë g'eeh ji masuuj noo byyh ji kahõk do heen n'aa, Judah buuj hä tan'oo däk doo?

² Dooh. Dooh tii d' tado bä ÿ hanäng péh. Hajõng baad hadoo do ti anäng né hë äã Judah buuj wë, ta wób wë nanäng doo. Ta ti hajõng baad hadoo do mahang hahÿÿ ti ta bahãnh baad hadoo doo: Judah buuj hä takan'oo däk P'op Hagä Do kyyh.

³ Hÿÿ kä, Judah buuj wób raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do kyyh, dooh wäd g'eeh hÿÿ kä P'op Hagä Do moo wäd wäd bä sa hä taky däng doo? P'op Hagä Do ky kah'ÿÿt g'eeh hÿÿ kä sa hä taky däng doo?

⁴ Dooh. Dooh P'op Hagä Do ky kahÿÿd bä taky däng doo. Baad hadoo do taher'ood had'yyt hë. Sahõnh hë badäk hahÿÿ bä habong do ti daap men'yyh doo. Tii da né hë takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó, Dawi makû kyyh P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da ta kyyh:

“Maher'oot bä, baad ub né a kyyh ji bahapäh da.

* **3:1** Tëg eh do 2, tëg nad'ëed is do 25-29 hä terii wät do ky n'aa Paw-Ro ah'üüm nä babä.

Õm da j'aa ketsë õm raky n'aa tapaa bä"[†] –näng
Dawi kyyh.

⁵ Hÿÿ kä, baad nadoo do ër moo bok do hã wyt ta maab däg, dooh tii da P'op Hagä Do bad'oo. Baad had'op sahõnh hë P'op Hagä Do bad'oo doo, ji nahadoo do hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, nyy da ji kyyh tii bä nesaa do hã ji taky n'aa ety bä? “Taw'ããts hë nadoo do P'op Hagä Do bad'oo, ãã tarejãã do hyb n'aa”, näng g'eeh ji? (Badäk hahÿÿ bä habok do hyb n'aa newëë doo da, reanh doo da, ÿ her'oot ti ÿ erih do hã.)

⁶ Doo. Baad had'yyt hë P'op Hagä Doo. Tii d' tanado bä paawä, dooh P'op Hagä Do haja bä paawä badäk hahÿÿ hã habong do taky n'aa ety bä.

⁷ Hÿÿ kä, hahÿÿ da apäh da ÿ her'ood wät do maa newëë do see ÿ taky gadoo: “Ji nawäd bä baad hadoo do ky n'aa metëeh doo da, ta bahãnh baad had'op P'op Hagä Do ji bahapäh tii hã. P'op Hagä Do kawehëë däg kãn baad nadoo do ji moo wät do hyb n'aa. Ti hyb n'aa hëd n'aa ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy nesaa do ji moo wät do hyb n'aa”, näng mä ta kyyh.

⁸ “Taw'ããts hë nesaa do ër moo bok. Baad hadoo do du n'aa tii”, näk mä ta wób. “Baad had'op P'op Hagä Doo, kametëeh tii hã”, näk mäh. Tii d' mä ÿ ma mehetëk doo, sa nooh. Daap ramenyyh këh ÿ n'aa hã, ÿ raky n'aa rejãã. P'op Hagä Do rejãã né da tii da hyb n'aa newëë doo, tii da her'oot doo!

Doo baad hadoo pé P'op Hagä Do matym gó ky n'aa hahÿÿh

[†] 3:4 Saaw-Mo 51.4

9 Hÿÿ kä, ta wób sa bahãnh g'eeh ããh, Judah buuj, P'op Hagä Do matym gó? Dooh, tabad'op hẽ. Nesaa do mejũũ sahõnh hẽ ji hã, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ããj hẽ. Ý metä däg kãn ta tii.

10 Tii da né hẽ takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih do hã:

“Dooh baad hawät pé P'op Hagä Do karẽn doo da!

11 Dooh baad hadoo do hã h'yy kadaw'uuh péh.

Dooh P'op Hagä Do hã hyb n'aa newëë péh.

12 Sahõnh hẽ dooh rahyb n'aa newë wäd P'op Hagä Doo.

Dawë hã rababoo hõm ta mahãnh.

Nes'aa padäg sahõnh hẽ.

Dooh baad hadoo do moo wät péh!

Dooh sét had'os pé baad hadoo do moo wät péh.”‡

13 “Kamag hood noo gasëets däk do hadoo sa r'ood.

Dajëb ta hanaa.

Ramer'oot doo me rawedii ta wób.”§

“Aw'yy p'yyim mahÿÿj hadoo sa kyyh.”**

14 “Sa noo me raky n'aa was'ee had'yyt hẽ,

h'yy gaëëj gó rabaher'oot.”††

15 “Nayyw hẽ radej'ëep ta wób.

16 Rahahõm hënh ragawats'iik sahõnh hẽ,

nesaa do ta wób rahoop ran'oo bã.

17 Dooh h'yyb nyw gó ta wób wë raboo bã.”‡‡

18 “Dooh P'op Hagä Do rawehëë bã,

doo P'op Hagä Do rajeÿÿm bã sa h'yyb gó.”§§

Tii d' P'op Hagä Do kyyh.

‡ 3:12 Saaw-Mo 14.1-3, 53.1-3, Ekeresijas 7.20 § 3:13 Saaw-Mo

5.9 ** 3:13 Saaw-Mo 140.3 †† 3:14 Saaw-Mo 10.7 ‡‡ 3:17

Isajas 59.8 §§ 3:18 Saaw-Mo 36.1

19 Hÿÿ kä, ër hapäh hahÿÿh: Sahõnh hë né hë P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do her'oot doo, ta kyyh her'oot doo, ta ky n'aa jaw'yyc do gado däk do sa hã né hë ti tabaher'oot, Judah buuj hã ti tabaher'oot.*** Tii d' tawén hadoo, bag hënh sahõnh hë rababë däk hyb n'aa da P'op Hagä Do matym gó. Dooh da sa kyy péh. Sahõnh hë badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do ky n'aa etyy da.

20 Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do mejüü do ji moo wät do hã, dooh da baad hadoo pé P'op Hagä Do matym gó. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyc do Mosees hã kan'oo däk do hã ji h'yy kadaw'uuh nesaa do ji h'yyb gó hanäng do hã.†††

Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji hado däk P'op Hagä Do matym gó ky n'aa hahÿÿh

21 Hÿÿ kä P'op Hagä Do metä däk nyy da ji hajaa baad ji bahado däk ta matym gó. Mosees ky n'aa jaw'yyc do mejüü do ji ky daheeh do hyb n'aa nado tii. Ti hadoo né hë, Mosees ky n'aa jaw'yyc doo, P'op Hagä Do ky n'aa rod p'ooj ub habong do na-ãäj hë, raheer'oot paa ta ti ky n'aa hã.

22 P'op Hagä Do anoo baad ji bahado däk ta matym gó, Jesus Kristo hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa kä. Sahõnh hë né hë ta hã ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó.††† Dooh P'op

*** 3:19 Tëg nad'ëed is do 10 hanaa kerii däk doo, Judah ky n'aa na-ãäj hë. Ti na-ãäj hë baad nadoo do ramoo bong do tii. ††† 3:20 Saaw-Mo 143, Garata 2.16 ††† 3:22 Tahajaa na-ãäj hë ji erii bã hahÿÿ da: "P'op Hagä Do anoo baad ji bahado däk ta matym gó, baad had'yyt hë Jesus Kristo bad'oo do hyb n'aa. Sahõnh hë né hë ta hã ky dah'eeh doo, baad rabahadoo da ta matym gó."

Hagä Do asëew bä ji mahang Judah buuj ji do bä, Judah buuj ji nado bä.

²³ Sahõnh hẽ né hẽ ramoo boo däk nesaa doo. Dawëë sahõnh hẽ rababoo däk tak'ëp baad hadoo do mahãnh, sa hã P'op Hagä Do anoo do paawä. §§§

²⁴ Ti hado né paawä, bag hënh P'op Hagä Do banoo baad sahõnh hẽ rabahado padëek hÿÿ kä ta matym gó, tak'ëp ji wë taky enyym do hyb n'aa, Kristo Jesus ër hyb n'aa dajëp do hyb n'aa ër tedëeb wät do hyb n'aa nesaa do mahãnh.

²⁵ Ta T'aah P'op Hagä Do an'oo wät, ër wë P'op Hagä Do kawajãän do ër hyb n'aa tabahoop hyb n'aa, ër hyb n'aa tadajëp hyb n'aa kä. Baad ër bahado däk hÿÿ kä P'op Hagä Do matym gó, ër hyb n'aa Jesus dajëp ër ky dahé bä. Tii da P'op Hagä Do wén d'oo, baad had'op sahõnh hẽ tamoo wät doo, tametëeh hyb n'aa. P'op Hagä Do sa hã tahyb n'aa b'aah do hyb n'aa, Kristo kajaa do pooj jé dooh tabaaj bä nesaa do ramoo bok do mabaj.

²⁶ Ta T'aah P'op Hagä Do wén n'oo däk, baad had'op sahõnh hẽ tamoo wät doo, tametëeh hyb n'aa hÿÿ kä. Baad ub né hẽ P'op Hagä Doo. Ti hadoo, baad rabahado padëek na-ãaj hẽ ta matym gó tan'oo bä, Jesus hã h'yy ka'eeh doo.

²⁷ Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé ta hã hẽ tah'yy kasabé bä. Ji hã hẽ ji wén nahajaa ji h'yy kasab'ee doo, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tadoo do hyb n'aa baad ji bahado däk

§§§ **3:23** Tak'ëp hanãm do P'op Hagä Do h'yyb däng Adãw hã tabanoo hyb n'aa, ta panaa hã na-ãaj hẽ. Ta jawén, Adãw ky nadaheeh do hyb n'aa, dooh ta ti tagado wäd bä.

do P'op Hagä Do matym gó. Kristo bad'oo do hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji wén hado däk ta matym gó. Ti hyb n'aa dooh ji haja bä ji hã hẽ ji h'yy kasabé bä.

²⁸ Ýÿ. Ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa tado bä.

²⁹ Judah buuj had'yyt nado P'op Hagä Do bag'ããs. Sahõnh hẽ ta wób na-ããj hẽ né hẽ tabag'ããs.

³⁰ Sét ub P'op Hagä Doo. Baad rabahado padëek tan'oo bä ta matym gó Judah buuj ta hã h'yy ka'eeh doo, Judah buuj nadoo do ta hã h'yy ka'eeh do na-ããj hẽ.

³¹ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, dooh apäh ji karën wät ta ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã kan'oo däk do paa ý hanäng pé g'eeh? Dooh. Ti bahãnh èr ky daheeh hÿÿ kä ta ky n'aa jaw'yyk doo.*

4

Abaraãm h'yy ka'eeh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ããts hẽ èr hyb n'aa newë nyy da Abaraãm, ãã Isaraéw buuj wahë makũũh, baad hado däk paa P'op Hagä Do matym gó.

² Baad Abaraãm hado däg bä paawä P'op Hagä Do matym gó, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do tamoo wät do hyb n'aa paawä, tii d' tado bä paawä, tahajaa paawä ta hã hẽ tah'yy kasabé bä. Ta hã hẽ tah'yy kasabé bä paawä, dooh P'op Hagä Do matym gó tado bä paawä tii.

* **3:31** Jesus hã ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa ji hajaa hÿÿ kä baad ji ky dahé bä ta ky n'aa jaw'yyk doo.

³ Hahỹỹ da né hẽ P'op Hagä Do kyy kerih do hã takerii däk Abaraãm ky n'aa: “Abaraãm ky dahé kãn Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo. Taky daheeh do hyb n'aa né kã m', baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó”,* nãng kerih doo.

⁴ Hỹỹ kã, ji moo wät do ky n'aa gó bẽ ỹ maher'oot: Ji moo wäd wät do hyb n'aa ji gado bã ji moo wät do sãm, tii bã ta sãm ji gadoo doo, dooh daap hẽ ji gadoo do tado bã tii. Dooh bag hẽnh ji gadoo do tado tii. Ji moo wät do sãm né hẽ tii. Ti hadoo baad ji hado däk do hã P'op Hagä Do matym gó. Baad ji bahado däg bã paawã baad hadoo do ji moo wät do hyb n'aa, tii bã dooh bag hẽnh tado wäd bã paawã tii.

⁵ P'op Hagä Do né hẽ ti hanoo, baad rabahado padëek baad nadoo do paah. Ta hã h'yy ka'eeh doo, tah'yy ka'eeh do hyb n'aa né hẽ baad tabahado däk ti P'op Hagä Do matym gó, ta ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do tamoo wät do hyb n'aa nado.

⁶ Tii d' né hẽ Dawi makũ baher'oot paah. Ky n'aa kedëng mäh, baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa nado baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó. Hahỹỹ da m' Dawi kyyh Saaw-Mo hã kerih doo:

⁷ “Ky n'aa kedëng tii, sa hã P'op Hagä Do hyb n'aa mabaan do ta ky n'aa jaw'yyk do raky nadaheeh do paah,

baad nadoo do ramoo bok do paa P'op Hagä Do awug hõm doo.

⁸ Ky n'aa kedëng tii, baad nadoo do ramoo bok do paa Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do netsén doo”,

* **4:3** Genesis 15.6

näng Dawi kyyh.†

⁹ Ỹ eanh hỹỹ kä, jããm hẽ sa masuuj noo byyh kehõk do ti ky n'aa kedëng g'eeh? Dooh. Judah buuj nadoo doo, sa masuuj noo byyh kanehõk doo, ti na-ããj hẽ raky n'aa kedëng. Abaraãm h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hẽ baad tawén hado däk P'op Hagä Do hã, ër ky hadoo paah.

¹⁰ Bẽ hyb n'aa newë, ny noo gó baad Abaraãm hado däk P'op Hagä Do matym gó? Ta masuuj noo byyh gahõk jawén paa bã, ta masuuj noo byyh tagahõk do pooj jé? Ti pooj jé né hẽ, dooh ta jawén tado bã.

¹¹ Ta jawén tii, Abaraãm hã takan'oo däk sa masuuj noo byyh kahõk do heen n'aa. Ta masuuj noo byyh kanahõk nä bã, P'op Hagä Do hã tah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad tabahado däk do metëë n'aa tii. Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ sa masuuj noo byyh kanehõg né paawä, P'op Hagä Do hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad rabahado padëëk do P'op Hagä Do matym gó, sa wahë makũ hado däk Abaraãm.

¹² Sahõnh hẽ sa masuuj noo byyh kehõk doo, Abaraãm masuuj noo byyh kanahõk nä bã h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ti na-ããj hẽ Abaraãm panaa.

¹³ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do raky daheeh do hyb n'aa tado bã, Abaraãm hã, Abaraãm panaa hã na-ããj hẽ, P'op Hagä Do ky n'aa enooh sahõnh hẽ badäk hahỹ ta danäh rabahadoo hyb n'aa. Dooh. Ta ti P'op Hagä Do wén ky n'aa enooh sa hã, ta hã rah'yy ka'eeh do hyb n'aa baad rabahado

† 4:8 Saaw-Mo 32.1-2

padëek P'op Hagä Do matym gó hyb n'aa tii.‡

14 Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä daab 'yyp do rado bä paawä ti Abaraâm hä taky n'aa eno däk do gadoo doo, tii bä daap hë paawä ji h'yy ka'eeh doo, daap hë na-ãäj hë paawä tii bä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do paah.

15 Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji ky daheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji gadoo ÿ wén näng, nesaa do hä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji taky n'aa etyy do hyb n'aa. Ji tawén ky n'aa etyy, baad ji nahajaa do hyb n'aa ji ky dahé bä. Tanyy bä ky n'aa jaw'yyk doo, ji ky nadahé had'yyt hë né hë ta mahang.

16 Ti hyb n'aa kä, ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa né hë P'op Hagä Do ky n'aa enooh do ji gadoo. Jääm hë tak'ëp ji wë P'op Hagä Do ky enyym do hyb n'aa tii. Tii d' tawén hadoo, sahõnh hë Abaraâm panaa ragadoo hyb n'aa Abaraâm hä P'op Hagä Do ky n'aa eno däk do paah. Tii bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do Jesus hä h'yy ka'eeh do ragadoo tii. Ta wób, Judah buuj nadoo doo, Abaraâm h'yy ka'eeh doo da h'yy ka'eeh doo, ti na-ãäj hë ragadoo. Sahõnh hë P'op Hagä Do hä h'yy ka'eeh do sa wahë makū ti Abaraâm.

17 Tii da né hë takerii däk P'op Hagä Do kyyh Abaraâm hä: “Hajõng häj n'aa buuj sa yb da òm ÿ an'oo bä”, § näng mäh. Ër yb né hë ti Abaraâm, P'op Hagä Do Abaraâm h'yy kaha'eeh do matym gó. Ti né hë P'op Hagä Doo, dejëp do hed'ëep doo. Ti né hë ky n'aa enooh badoh nã doo.

18 Tabëej däg né paawä ta baab n'aa rabetaah

‡ 4:13 Genesis 17.4-6, Genesis 22.17-18 § 4:17 Genesis 17.5

do pan'aa, Abaraãm ky daheeh hyb n'aa tagadaa had'yyt hẽ ta hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Ti hyb n'aa hajõng häj n'aa buuj sa yb tabahado däk, ta hã P'op Hagä Do her'oot doo da né paah: “Metsén sagõõh, mahaja bä. Ti hawób da a panaa”,** näng paa P'op Hagä Do ta hã.

¹⁹ Abaraãm hã péh, dajëp do hadoo ta hub, tahyb n'aa newë bä. P'eets däg 100 ta baab däg ti noo gó. Sarah wog dajëp hadoo na-ãäj hẽ, Abaraãm hã. Ti hadoo né hẽ, baad ub Abaraãm h'yy ka'eeh P'op Hagä Do hã.

²⁰ Dooch taky sëew bä ta hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo. Tak'ëp P'op Hagä Do hã tah'yy kae däk. Ta hã tah'yy ka'eeh doo me tawehëe däk P'op Hagä Doo.

²¹ P'op Hagä Do hajaa né hẽ tamoo wäd bä taky däng doo, baad Abaraãm bahapëe däg kãn ta h'yyb gó.

²² Ti hyb n'aa né hẽ baad tawén hado däk P'op Hagä Do matym gó P'op Hagä Do an'oo bä, takerii däk do né hẽ.

²³ Abaraãm hyb n'aa had'yyt nado takerii däk ta tii.

²⁴ Takerii däk ër hyb n'aa na-ãäj hẽ, ëër, baad ta matym gó hado däk doo, P'op Hagä Do mo haj'aa. Takerii däk ër hyb n'aa, Jesus ër wahë n'aa dejëp do mahang taganä wät hanoo do hã h'yy ka'eeh doo.

²⁵ Jesus né ti nesaa do ër h'yyb tym gó hanäng do hyb n'aa dajëb hã kan'oo däk do paah. Jesus né ti dejëp do mahang ganä wät do P'op Hagä Do an'oo bä, baad ër bahado däk hyb n'aa kä P'op Hagä Do matym gó.

** 4:18 Genesis 15.5

5

P'op Hagä Do najiis ër bahado däk do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa kä, baad ër bahado däk do hyb n'aa kä P'op Hagä Do matym gó ta hã ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa, P'op Hagä Do najiis ër bahado däk hÿÿ kä. Dooch ta majiĩ ër hado boo bã. Ër Wahë N'aa Jesus Kristo hyb n'aa tii.

² Ër h'yy ka'eeh do hyb n'aa Kristo an'oo däk, papuuj gó, h'yyb nyyw gó ër babok hyb n'aa kä, P'op Hagä Do ër wë ky enyym do matym gó. Tsebee gó baad ër gada P'op Hagä Do kabaj'aa do ër gadoo ta sii.

³ Ti hyb n'aa had'yyt nado ër tsebé. Baad nadoo do ër ahob bã, ër tsebé na-ããj hẽ. Ër hapäh, baad nadoo do ji ahoop doo, nyyw hẽ ji h'yy ganajëë hõm tan'oo bã.

⁴ Nyyw hẽ ji h'yy ganajëë hõm doo, baad P'op Hagä Do hã ji bawäd däg had'yyt hẽ tan'oo bã. Baad ji bawäd däk do hyb n'aa, baad ji gadaa kãn baad hadoo do ji gadoo do ta jawén.

⁵ Ta jawén ër gadoo do baad ër gada do hyb n'aa, dooch da ër h'yy ketón bã ër gadoo do hã, baad ër h'yyb tym gó P'op Hagä Do kamahãn do bawäd däk do hyb n'aa. Ta Sahee ër h'yyb tym gó tabawäd däk P'op Hagä Do an'oo bã do hyb n'aa tii.

⁶ Bë hegãã, P'op Hagä Do h'yyb däng do noo gó, ër nahaja bã ër daaj hẽ ër kedëëb bã, Kristo dajëp nesaa do moo heb'ooh do sa hyb n'aa.

⁷ Dooch nyyw hẽ ji aw'yyt pé baad hawät do see hyb n'aa dajëp péh. Ti hado né paawä ji aw'yyt apäh ky enyym do see hyb n'aa dajëp péh.

⁸ Tii d' nado P'op Hagä Do hä! Hahÿÿ da P'op Hagä Do metëeh er takamahän doo: Kristo dajëp er hyb n'aa, nesaa do er bahadoo nä noo gó.

⁹ Hÿÿ kä, baad er bahado däk do hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, Kristo er hyb n'aa tadajëp do hyb n'aa, baad né hë er da ted'ëep nesaa do hä ji taky n'aa etyy do mahänh.

¹⁰ P'op Hagä Do maji er bahadoo nä noo gó, ta najiis er bahado däg kän tan'oo bä, er hyb n'aa ta T'aah dajëp do hyb n'aa. Ti bahänh hÿÿ kä er da ted'ëep banesaa hënh er ahöm mahänh, ta najiis er bahado däk do hyb n'aa kä. Tii d' tawén hadoo, taganä wät do jawén paa bä, p'aa hënh Kristo bawäd däk do hyb n'aa.

¹¹ P'op Hagä Do ää j'aa etsë, Jesus Kristo er Wahë N'aa hyb n'aa. Jesus Kristo hyb n'aa né hë P'op Hagä Do najiis er bahado däk. Ta hyb n'aa, dooh P'op Hagä Do maji er do boo bä.

Adäw ky n'aa Kristo ky n'aa daheeh hahÿÿh

¹² Séh hë aj'yy nesaa do du n'aa badäk hahÿÿ bä.* Nesaa do hyb n'aa kä, dajëb du däk. Tii bä sahönh hë badäk hahÿÿ bä haj'eenh do sa wë dajëb banyy däg kän, nesaa do sahönh hë ramoo boo däk do hyb n'aa.

¹³ Ta ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä P'op Hagä Do an'oo däk do pooj jé tanyy däg né hë nesaa do badäk hahÿÿ bä. Nesaa do badäk hahÿÿ hä habong do ramoo boo däg né hë. Ti hadoo né hë, ta ky n'aa jaw'yyk takanan'oo nä bä do hyb n'aa sa hä, dooh P'op Hagä Do etsén nä bä sa hä nesaa doo.

* 5:12 Adäw tii.

14 Dooh né paawä taketsén bä nesaa do ti noo gó, radejöp né hē. Adāw bä naa, Mosees bawät bä kä, sahōnh hē radejöp. Dooh né paawä sa wób P'op Hagä Do mejūū do raky nadahé bä Adāw bad'oo do paa da, radejöp né hē. Kristo, ta jawén kajaa do hād hadoo ti Adāw, pawóp hadoo do radu n'aa do hyb n'aa ji wē ratab'ëes doo.

15 Tii d' tahado né paawä, baad hadoo doo, bag hēnh er gadoo do Kristo du n'aa doo, dooh Adāw ky nadaheeh do hyb n'aa tadu n'aa do hadoo tahado bä. Sét hē aj'yy ky nadaheeh do hyb n'aa hajök do hā dajeb banyy däg kän. Ti bahānh hÿÿ kä P'op Hagä Do ji wē taky enyym do tabēs hajök do sa wē. Ji matym n'aa bag hēnh ji hā kanoo do na-āāj hē tabēs hajök do sa hā, sét hadoo doo, Jesus Kristo, ky enyym do hyb n'aa er wē.

16 Bag hēnh P'op Hagä Do anoo do ji hā, dooh Adāw du n'aa do hadoo do tahado bä. Sét hē nesaa do Adāw moo wät doo, nesaa do hā ji P'op Hagä Do ky n'aa etyy tan'oo bä. Tii d' nado bag hēnh P'op Hagä Do ji hā tanoo do hā. Hajōō nuu me badäk hahÿÿ bä habong do P'op Hagä Do raky nadaheeh do jawén paa bä, taky enyym doo gó bag hēnh ji hā P'op Hagä Do anoo ji matym n'aa, baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó hanoo doo.

17 Sét hē hadoo do ky nadaheeh do hyb n'aa, dajeb j'aa ketsē paa ji hā. Hÿÿ kä sét hadoo do see hyb n'aa, Jesus Kristo hyb n'aa, baad er da j'aa ketsē nesaa do hā kä badäk hahÿÿ bä er babok bä. Er tii kä tak'öp ji wē P'op Hagä Do ky enyym do gadoo doo. Er tii kä baad hado däk do P'op Hagä Do matym gó kä.

18 Sét hē aj'y'y ky nadaheeh do hyb n'aa, sahōnh hē raky n'aa kety dāk paa dajëb hã. Ti hadoo na-ããj hē sét hē, Kristo, baad hadoo do tamoo wät do hyb n'aa,† sahōnh hē rahajaa baad rabahado padëek P'op Hagä Do matym gó, rabadëb had'y'yt hē hyb n'aa kä P'op Hagä Do pa kä.

19 Sét hē ky nadaheeh do hyb n'aa, sahōnh hē baad nadoo do moo heb'ooh do rabahado padëek. Ti hadoo na-ããj hē, sét hē ky daheeh do hyb n'aa, hajök baad rabahado padëek da P'op Hagä Do matym gó.

20 Hÿÿ kä Mosees ky n'aa jaw'y'yk do hã. Ta ti tawën kan'oo dāk, ji bahapäh hyb n'aa nyy da tak'ëp baad nadoo tabahadoo nesaa do ji moo wät doo. Nesaa do kah'ũũm noo gó, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wë taky ennyym do kahũũm kãn.

21 Nesaa do mejō had'y'yt hē paa ji hã. Dajëb tamanaa ji wë. Hÿÿ kä, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wë taky ennyym do wën kahũũm kãn, taky ennyym do j'aa ketsë hyb n'aa kä. P'op Hagä Do ji wë taky ennyym do ër tamejũũ hÿÿ kä, baad ër bahado dāk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ër edëb had'y'yt do tamanaa ër wë, Jesus Kristo ër Wahë N'aa hyb n'aa.

6

Nesaa do hã ër dejëp Kristo sii ky n'aa hahÿÿh

1 Nesaa do kah'ũũm bä kä, ti bahãnh P'op Hagä Do ji wë taky ennyym do kahũũm kãn, näng ÿÿh. Taw'ãäts hē g'eeh nesaa do ër moo bok nä, ër wë

† 5:18 Ji hyb n'aa tadajëp do tii, *baad hadoo do tamoo wät doo.*

P'op Hagä Do ky enyym do kah'ũũm hyb n'aa, ÿ hanäng pé g'eeh tii?

² Doooh. Doooh né taw'ããts hẽ tado bã tii. Ër dajëp paa nesaa do hã. Ti hyb n'aa, taw'ããts hẽ nado nesaa doo gó er aboo nä bã.

³ Doooh g'eeh bẽ hapëë bã sahõnh hẽ Jesus häd gó er nu kemuun bong doo, séd er h'yyb hedo däk Kristo Jesus dajëp do hã? Ër dajëp hadoo ta sii.

⁴ Ti hyb n'aa, er ranu gemuun bong doo me er kadakä jëng hadoo Kristo sii. Ta tii d' tawén d'oo, papuuj gó er babok hyb n'aa hÿÿ kä, dejëp do mahang ta Yb kabaj'aa doo me Kristo ganä wät do hadoo.

⁵ Tii da séd er h'yyb hedo bã tadajëb hã, séd hã na-ããj né hẽ er h'yyb hedoo da taganä wät do hã.

⁶ B'aa hã takepëem däk Kristo sii er h'yyb säg Adãw hana doo, er h'yyb säg hejój gawatsig hõm hyb n'aa, nesaa do er hã tamanejõ wät hyb n'aa kä sa kariw n'aa sa karom mejũũ doo da.

⁷ Tii d' tawén hadoo, dooh nesaa do haja wäd do hyb n'aa dejëp do hã tamejõ bã.

⁸ Hÿÿ kä, Kristo sii er dejëp do hyb n'aa hadoo, ta sii er babok na-ããj hẽ baad er gada.*

⁹ Kristo ganä wät do hyb n'aa, dooh tadajëb wäd bã kä, er bahapäh. Doooh dajëb haja wäd bã Kristo.

¹⁰ Sét nuu me paa Kristo dajëp, nesaa do er moo bok do hejój tagawats'iik hyb n'aa. Doooh hyb n'aa tadajëb wät péh. Taganä wäd kãn. Tawäd had'yyt hÿÿ kä, P'op Hagä Do taweh'ëeh hyb n'aa kä.

* **6:8** Papuuj hadoo do ji bawät do Kristo sii, badäk hahÿÿ bã tadu doo né paawä ta hã er h'yy ka'eeh noo gó naa, ti awät nä er gadoo do hÿ pong jé er hub papuuj nadajëp doo.

11 Ti hadoo né da bëëh. Taw'ãäts hë hahÿÿ da bë hyb n'aa newë: “ÿ dajëb wät nesaa do ji moo hew'ëët do hã. Kristo Jesus hã ÿ h'yy kata däk do hyb n'aa, P'op Hagä Do ÿ weh'ëëh hyb n'aa ÿ bawäd had'yyt hÿÿ kä”, näk da bëëh, bë h'yyb gó.

12 Ti hyb n'aa kä, bë an'oo manä nesaa do bë moo hew'ëët do paa badäk hahÿÿ bä bë hub n'aa tamejõ bä. Bë ky dahé manä nesaa do bë hub karën doo.

13 Bë an'oo manä nesaa do hã bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, bë hub hedoo do na-ãäj hë. Bë an'oo manä baad nadoo do ta tii me bë moo bok. Bë genä bong hadoo dajëb moo gó naa. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hë bë daaj hë bë kan'oo däg P'op Hagä Do karën doo da bë babok hyb n'aa. Taw'ãäts hë P'op Hagä Do hã bë an'oo bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo bë hub na-ãäj hë, baad hadoo do ta tii me bë moo bok hyb n'aa kä.

14 Ta ti ÿ wén her'oot, dooh nesaa do ji h'yyb säg karën do bë hã tamejõ wäd bä, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do bë tah'yyb mahüüm wät do hyb n'aa. P'op Hagä Do ji wë taky enyym do ti bë tah'yyb mahüüm kån hÿÿ kä.

15 Hÿÿ kä ënh, tahajaa g'eeh nesaa do ër moo boo nä bä p'aa hënh, dooh wäd Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër tah'yyb mahüüm wäd do hyb n'aa, P'op Hagä Do ji wë taky enyym do ji tah'yyb mahüüm kån do hyb n'aa? Dooh. Dooh taw'ãäts hë tado bä tii.

16 Baad bë bahapäh ti hahÿÿh: Ta hã bë ky daheeh doo, ta ti bë kariw n'aa hadoo. Ta karom bëëh. Nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë do

bä, bë da dajëp.† P'op Hagä Do karom bë do bä, P'op Hagä Do bë da tagadoo ta wë, baad däg bë ta matym gó tan'oo bä.

¹⁷ P'op Hagä Do ÿ j'aa etsë, pooj jé nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë bahado né paawä, bë h'yyb gó naa bë ky dahé däk hÿÿ kä bë ãã ma met'ëëg wät doo.

¹⁸ Baad bë baboo däk. Dooh nesaa do ji h'yyb säg karën do bë hä tamejō wäd bä. Baad hadoo do P'op Hagä Do karën do karom bë hÿÿ kä.

¹⁹ Sa kariw n'aa ky n'aa gó, sa karom ky n'aa gó, bë ÿ maher'oot, nayyw hë ganahoot do hyb n'aa bë hä, bë daaj hë bë h'yyb nahejooj nä do hyb n'aa. P'ooj ub, bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, ta see hedoo do na-ããj hë bë anoo paah, nu meby n'aa näng doo, ky n'aa jaw'yyk do nanoo do bë moo bok hyb n'aa ta tii me. Nesaa do karom hadoo paa bëëh. Bë an'oo hÿÿ kä bë moo hedoo doo, bë tsyym hedoo doo, bë né hë, baad hadoo do P'op Hagä Do karën do bë moo bok hyb n'aa ta tii me, tsyt hë, nesaa do mahãnh, P'op Hagä Do wë bë babok hyb n'aa kä.

²⁰ Pooj jé, nesaa do ji h'yyb säg karën do karom bë bahadoo noo gó, dooh baad hadoo do P'op Hagä Do karën do mejō bä bë hä.

²¹ H'ëëd baad hadoo do bë gadoo ti noo gó ta ti hedoo do hanaa, ta hyb n'aa hÿÿ kä bë nu mebyng doo? Dooh baad hadoo do bë gado bä ta ti hedoo do hanaa. Ji dajëp, banesaa hënh ji ahõm ta ti an'oo bä!

† **6:16** Nesaa do ji h'yyb säg karën do karom ji do bä, dooh P'op Hagä Do wë ji nu dëë bä, tahanäng pé ti *bë da dajëp*.

²² Hÿÿ kä, dooh nesaa do bë hä tamejõ wäd bä. Baad bë baboo däg kän. P'op Hagä Do karom bë bahado däk. Tsytt hë, baad P'op Hagä Do wë bë baboo däk ta ti an'oo bä. Ti hyb n'aa hÿÿ pong jé P'op Hagä Do pa kä bë da aboo had'yyt hë.

²³ Banesaa hënh, dawëë P'op Hagä Do mahãnh ji h'yyb tym bawäd had'yyt hë, baad nadoo do ji moo wät do sãm. Tii d' nado ji matym n'aa P'op Hagä Do ji hä tanoo doo. Hÿÿ pong jé, ta pa had'yyt hë ji bawät P'op Hagä Do an'oo bä, ër wahë n'aa Kristo Jesus hä ër h'yy kata däk do hyb n'aa.

7

Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do tado wäd bä ër hä mejüü do ky n'aa hahÿÿh

¹ Wakãh haa hedoo doo, bëëh, Mosees ky n'aa jaw'yyk do hapäh do hä ÿ maher'oot. Ti hyb n'aa bë hapäh né hë hahÿÿh: Ta ky n'aa jaw'yyk do jããm hë ji hä tamejüü, ji edëp nä bä.

² Ýÿnh kat'ëë däk do ky n'aa gó bë ÿ maher'oot: Ta patug bawät nä bä, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do an'oo bä ta see hä takat'ëë bä. Ta patug dajëp bä kä, tii bä dooh ta ky n'aa jaw'yyk do geãm wäd bä.

³ Ti hyb n'aa kä, aj'yy see hä takat'ëë bä paawä ta patug bawät nä bä, “Nesaa do moo hew'ëët doo, ta patug nadoo do sii hahÿÿh doo”, ramaneëënh tii bä ta ti ýÿnh. Tii d' nado ta patug dajëp bä. Ta patug dajëp jawén paa bä, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do geãm wäd bä ta see tagat'ëë bä. Ta patug dajëp bä kä, dooh nesaa do moo hew'ëët doo, ta patug

nadoo do sii haỹh do tado wäd bä, ta see hä ỵnh kat'ëë bä.*

⁴ Ti hyb n'aa kä, wakän haa hedoo doo, bë na-ããj hë bë dajëp paa hadoo Mosees ky n'aa jaw'yyk do hä Kristo sii, P'op Hagä Do an'oo bä. Tii d' tawén hadoo, ta see hä bë h'yy kata däk hyb n'aa hỹ kä. Kristo, dejëp do mahang ganä wät do hä bë h'yy kata däk hyb n'aa, baad hadoo do P'op Hagä Do weh'ëeh do ër moo bok hyb n'aa kä.

⁵ Pooj jé, ër h'yyb säg karën doo da ër babok noo gó, nesaa do tak'ëp ër h'yyb karën doo, ta ky n'aa jaw'yyk do nanoo do hyb n'aa tak'ëp ji karën doo, awät né paa ër hä. Nesaa do dajëb hanoo do ër moo bok ti noo gó.

⁶ Hỹ kä, ër dajëb wät do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër tamesoo do paa hä, dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do ër hä tamejō wäd bä. Papuuj gó P'op Hagä Do wë ër moo bok hỹ kä, ta Sahee ër tah'yyb mahũm do hyb n'aa. Dooh pooj jé ji bahed'oo doo da, ky n'aa jaw'yyk do hä takerii däk doo da tado wäd bä, P'op Hagä Do wë ër moo bok doo.

⁷ Nyy d' ỵ hanäng pé tii? Nesaa g'eeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hä kan'oo däk doo? Dooh. Dooh nesaa do tado bä. Mosees ky n'aa jaw'yyk do tanado bä paawä, dooh ji hapëë bä paawä ny hadoo do nesaa do P'op Hagä Do matym gó. Dooh paawä ji hapëë bä baad nado ji h'ëed nadoo do hä ji h'yyb däk doo, “Mah'yyb däg manä a da hadoo do ma hä”† ta ky n'aa jaw'yyk do

* **7:3** Jääm hë ji edëp nä bä Mosees ky n'aa jaw'yyk do ji hä tamejüü, Paw-Ro hanäng pé ta tii hä. † **7:7** Esodo 20.17, Dew-Teronom 5.21

naher'ood bä paawä.

⁸ Ti hadoo né hē, nesaa do tyw n'aa esóts kán, tii bá hajōng baad nadoo do ji h'yy karēn do hedoo do hã ji h'yyb däg dāk tan'oo bá, “Mah'yyb däg manä a h'ëed nadoo do hã”, ta ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do hyb n'aa. Ky n'aa jaw'yyk do badoo bá nesaa do hã ji moo ge'ỹm doo, tii bá dooh nesaa do ji tah'yyb tatug bá.

⁹ Pooj jé, Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejũũ do hã ỹ h'yy ganahoot nä bá, dooh ỹ hyb n'aa p'eed bá ỹ bawät doo. Ta jawén, ta ky n'aa jaw'yyk do ỹ bahapäh bá kä, nesaa do banyy däg kán hēp ỹ tym gó.

¹⁰ Tii bá ỹ dajēb wät hadoo, dawëe P'op Hagä Do mahãnh ỹ bawäd kán, ỹ hanäng pé tii. P'op Hagä Do mejũũ doo, ta hã ji edēb had'yyt hē paawä ji ky dahé bá, dajēb tamana kán wē ỹ, tii b' ỹ bahapēe dāk.

¹¹ Hahỹ da tii: Nesaa do ji h'yyb gó hanäng do ỹ tawadii. Ỹ hajaa, ỹ ed'oo, ỹ ky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã kan'oo dāk doo, P'op Hagä Do pa ỹ bawäd had'yyt hē hyb n'aa ta jawén. Tii bá, ỹ nahajaa do hyb n'aa tii, dajēb hã ỹ ky n'aa kety däg kán, dawëe P'op Hagä Do mahãnh ỹ ketyn hōm. Ti hyb n'aa, nesaa do ỹ tawadii ta tii hã, ỹ wén näng.

¹² Ti hyb n'aa kä, dooh nesaa do tado bá P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do Mosees hã kan'oo dāk doo. Tsyt hē, nesaa do mahãnh tii. Tsyt hē, nesaa do mahãnh P'op Hagä Do mejũũ doo. Baad had'op do tii. Taw'ãäts hē tii.

¹³ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, baad hadoo do an'oo bá g'eeh ỹ dajēb kán hadoo, dawëe P'op

Hagä Do mahänh ÿ bawäd däk? Dooh. Dooh ta ti tado bä ta ti hanoo doo. Nesaa do tii, tahana ÿ dajëp, dawëë P'op Hagä Do mahänh ÿ bawäd däk doo. Baad hadoo do ÿ bahapäh bä kä, nesaa do ÿ tah'yyb tatug wät baad hadoo do ÿ ky nadaheeh hyb n'aa, nesaa do nas'aa né hë ji bahapëë däk hyb n'aa kä. Ti hyb n'aa kä, tak'ëp nas'aa né hë nesaa doo, P'op Hagä Do mejũ do metä däk.

¹⁴ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do hanaa tado bä nesaa doo. P'op Hagä Do Sahee hanaa né hë Mosees ky n'aa jaw'yyk doo, ër hapäh. Tii d' nado ÿÿh. Badäk hahÿÿ bä naa ÿÿh, ji daaj hë ji karën do jawén hawät doo. Nesaa doo, kariw ÿ n'aa hadoo. Tak'ëp tamejõ had'yyt hë hä ÿÿ.‡

¹⁵ Dooh ÿ h'yy ganyy bä ÿ bahed'oo do hä. ÿ karën do ÿ moo wät doo, dooh ÿ moo hewëed bä. Tak'ëp ÿ ganen'aak doo, ti né ti ÿ moo wät doo.

¹⁶ ÿ kanarën do ÿ moo wät do tahadoo do hyb n'aa, tii bä, “Te hub né hë, baad ub P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo”, näng ÿÿh.

¹⁷ Dooh ÿ tado wäd bä ta ti baad nadoo do moo wät doo. Nesaa do hëp ÿ tym gó hawät do ti ta ti moo wät doo.

¹⁸ ÿ hapäh né hë, dooh baad hadoo pé hëp ÿ säg gó hawät péh. Ta ti ÿ wén hapäh, ÿ karën né hë paawä baad hadoo do ÿ moo wät, dooh ÿ haja bä.

¹⁹ Baad hadoo do ÿ karën do nado ti ÿ moo hewëët doo. ÿ kanarën doo, nesaa doo, ti ti ÿ moo

‡ **7:14** Tëg nad'ëed is do 14 bä naa, tëg nad'ëed is do 23 tadu däk bä, Paw-Ro her'oot doo, ti hadoo né hë sahõnh hë ji hä. Èr daaj hë, dooh ër haja bä ër moo boo bä P'op Hagä Do karën doo. Jääm hë Kristo hä ji h'yy kata däg bä, baad ji bahado däk P'op Hagä Do matym gó.

wäd had'yyt hẽ.

²⁰ Hỹĩ kã, ỹ kanarẽn do tado bã ti ỹ moo hew'ëet doo, dooh ỹ tado wäd bã ta ti moo wät doo. Nesaa do hẽp ỹ tym gó hawät do moo wät ti ta tii.

²¹ Ti hyb n'aa kã, hahỹĩ da hẽp ỹĩ gó awäd had'yyt hẽ ỹ bahapäh: Baad hadoo do ỹ karẽn bã ỹ moo wäd paawä, nesaa do hẽp ỹĩ gó takametëeh, ỹ tahewaat, baad hadoo do ỹ moo nawät hyb n'aa.

²² Hẽp ỹĩ gó P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ỹ gen'aak.

²³ Ti hadoo né hẽ, hã ỹĩ hẽ awät na-ããj hẽ, ỹ hapäh, hejój see péh, baad hadoo do ỹ hyb n'aa newëe do ỹ gen'aak do majĩ hadoo doo. Nesaa do hẽp ỹĩ gó hanäng do ỹ moo wäd had'yyt hẽ tan'oo bã tii. Ỹ tamaso had'yyt hẽ tii hã.

²⁴ Tak'ëp baad nado né hẽ ỹĩh! Jaa ỹ hed'ëep da dajëb hejój mahãnh hup ỹĩ gó hawät doo?

²⁵ P'op Hagä Do wë ỹ tsebé. Ti né ti ỹ hed'ëep doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo hyb n'aa.

Ti hyb n'aa kã, hahỹĩ da ti hã ỹĩ ỹ hapäh doo: Hẽp ỹĩ gó ỹ karẽn ỹ ky daheeh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hadoo né hẽ, nesaa do ji moo hew'ëet do hejój karẽn do hẽp ỹ säg moo wät.

8

Baad ji bawäd had'yyt hẽ P'op Hagä Do wë ta Sahee an'oo bã ky n'aa hahỹĩh

¹ Ti hyb n'aa kã, dooh P'op Hagä Do ky n'aa ety wäd bã kã banesaa hẽnh jé Kristo Jesus hã h'yy kata däk doo.

² Banesaa hẽnh ër tawén ky n'aa nety wät, P'op Hagä Do Sahee hejój, ji edëb heh'äät do hanoo

doo, ər tabedëeb wät do hyb n'aa nesaa do ji moo hew'ëet do hejój mahǎnh, dajëb mahǎnh* na-ããj hë. Kristo Jesus hyb n'aa tii d' tabad'oo.

³ Nahejoonh do hyb n'aa ər h'yyb säg, ər nahajaa do hyb n'aa Mosees ky n'aa jaw'yyk do ər ky dahé bä, dooh ta ky n'aa jaw'yyk do haja bä ər tedëeb bä nesaa do hejój mahǎnh. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ər tedëeb wät hÿÿ kä. Hahÿÿ da tabad'oo tii: Ta T'aah tamejõ däk ər mahang. Nahejoonh doo gó, ji hadoo doo da né hë tabana. P'op Hagä Do mejõ däk nesaa do mabaj tadajëp hyb n'aa. Dajëb hã ta T'aah taky n'aa ety däk nesaa do ji moo wät do hyb n'aa.

⁴ Tii d' tawén d'oo, baad had'op, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da, ər bahado däk hyb n'aa, ëer, ta Sahee h'yyb mahüüm doo da habok doo, ji h'yyb säg karën doo da nado.

⁵ Jé sa h'yyb säg karën doo da habok doo, sa h'yyb säg karën do hã had'yyt hë rah'yyb padëek. Jé P'op Hagä Do Sahee karën doo da habok doo, ta Sahee karën do hã rah'yyb padëek.

⁶ Ji da dajëp, dawëë P'op Hagä Do mahǎnh ji bawäd däg had'yyt hë ji h'yyb säg an'oo bä. P'op Hagä Do Sahee kä ji tah'yyb mahüüm bä, ji edëb had'yyt hë P'op Hagä Do pa ta Sahee an'oo bä. H'yyb nyyw gó ji bawät tan'oo bä na-ããj hë.

⁷ Ji h'yyb säg nesaa do gen'aak doo, P'op Hagä Do majï. Dooh taky dahé bä P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo. Dooh na-ããj hë tahaja bä taky dahé bä.

* **8:2** Dawëë P'op Hagä Do mahǎnh ji bawät do mahǎnh ji tedëeb wät, tahanäng pé ti *dajëb mahǎnh ər tedëeb wät doo*.

⁸ Ti hyb n'aa, sa h'yyb säg karēn doo da habok doo, dooh rahaja bä ran'oo bä P'op Hagä Do tsebé sa wë.

⁹ Tii d' nado bëéh. Dooh ji h'yyb säg tado wäd bä bë tah'yyb mahũüm doo. P'op Hagä Do Sahee ti bë tah'yyb mahũüm doo kä, bë h'yyb gó ta Sahee awäd bä tii. Kristo Sahee sa h'yyb gó badoh doo, dooh Kristo karapee rado bä.

¹⁰ Bë h'yyb gó Kristo awäd bä, bë hub dajëb né da paawä nesaa do hyb n'aa, bë da edëb had'yyt hë hÿ pong jé P'op Hagä Do Sahee an'oo bä, baad bë bahado däk do hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó.

¹¹ Dejëp do mahang Kristo ganä wät hanoo do Sahee bë h'yyb gó tawäd bä, tii bä Kristo ganä wät hanoo do genä hõm tan'oo bä na-ãäj hë badäk hahÿy bä bë hub n'aa paah. Ta Sahee bë h'yyb gó hawät doo me tii d' tabad'oo da.

¹² Ti hyb n'aa kä wakān haa hedoo doo, taw'ãäts hë dooh ër ky dahé boo bä ji h'yyb säg ji hã mejũũ doo. Taw'ãäts hë dooh ër aboo boo bä ji h'yyb säg karēn doo da.

¹³ Ta ti ÿ wén her'oot, ji h'yyb säg karēn doo da bë aboo bä, bë da dajëp, dawëë da bë baboo had'yyt hë tii bä P'op Hagä Do mahānh. Hÿy kä, P'op Hagä Do Sahee hejój me bë medug bä nesaa do ji karēn doo, tii bä bë da aboo had'yyt hë P'op Hagä Do sii.

¹⁴ Sahõnh hë P'op Hagä Do Sahee h'yyb mahũüm doo, P'op Hagä Do taah tii.

¹⁵ Dooh sa karom sa kariw n'aa tak'ëp sa hã mejũũ do jeÿÿm do hadoo bë hado bä, ta Sahee bë gado däk do an'oo bä. Ta Sahee, bë hã tan'oo däk doo, P'op Hagä Do taah däg bë tan'oo bä kä. Ti né

hě ta Sahee an'oo bä, “Ee” ər maneëenh P'op Hagä Doo, ər Yb.

¹⁶ P'op Hagä Do taah né hě ëer, baad P'op Hagä Do Sahee metëeh ər h'yyb tym hä.

¹⁷ Ta taah ər bahadoo do hyb n'aa, ər gadoo da ta taah hä P'op Hagä Do ky däng doo. Kristo sii ər gadoo da ta hä P'op Hagä Do an'oo däk doo. Kristo sii ər ahob bä, ta sii da ər babok ta bag tak'öp gabarëeh doo gó, ta sii da ər kabaj'aa.

Tak'öp hetsooh do ta jawén ji gadoo do ky n'aa hahÿÿh

¹⁸ Da hě ər ahoop doo, dooh its tii hä ÿÿ péh, tak'öp hetsooh doo, kabaj'aa do ta jawén ər hä kametä däk do matym gó.

¹⁹ Sahõnh hě P'op Hagä Do pahuunh do paa tsebee gó ragada tak'öp hetsooh doo, kabaj'aa do P'op Hagä Do taah ragadoo do noo gó kä.

²⁰ Sahõnh hě P'op Hagä Do pahuunh do ta ti tawén gada, P'op Hagä Do ky n'aa was'ee wät do hyb n'aa sahõnh hě tapehuunh doo, baad tawén nado wäd. P'op Hagä Do né hě tii, tii d' had'oo do paah.† Ti hadoo né hě, ti awät ti noo gó sahõnh hě baad tabahado däk da p'aa hënh, tapehuunh do gad'aa, P'op Hagä Do an'oo bä.

²¹ Ta ti kajaa bä kä, P'op Hagä Do ed'ëep da sahõnh hě tapehuunh do paa takarejã mahãnh. Tak'öp hetsooh doo gó, kabaj'aa doo gó P'op Hagä Do taah rababok bä kä, sahõnh hě kapahuuj wät do na-ãj kä ragadoo baad hadoo do sa nemuun.

† **8:20** Tapahuunh do paa P'op Hagä Do wén ky n'aa was'ee wät, Adãw, P'op Hagä Do pahuunh do hagã n'aa, tamejũũ do taky nadaheeh do paa hyb n'aa.

22 Ër hapäh, sahõnh hē badäk hahÿÿ bä P'op Hagä Do pahuunh do paa ahoop ÿÿnh ajän mahÿÿÿj tahoop do hadoo.

23 Ti had'yyt nado hahoop. Ër na-ããj hē ìr ahoop. Ëër, ti nuuj jé P'op Hagä Do Sahee gadoo doo, ta jawén hÿ pong jé ìr gadoo do metëë n'aa, ìr ahoop baad ìr gadaa nuuj jé ta wë P'op Hagä Do ìr tagadoo bä kä. Ta taah ëër, ìr gada. Ër gada papuuj ìr hã däg.

24 Ër tedëëb wät do hyb n'aa ìr gada né hē ta tii. Ër gado däg bä paawä ìr hã taky n'aa enooh doo, dooh hyb n'aa ta ti ji gadaa wät péh. Dooh ji gadaa bä ji gado däk doo.

25 Ër ganadoo nä do hyb n'aa, baad ìr gada sahõnh hē ìr hã taky n'aa enooh do takajaa bä kä. Dooh ìr h'yy gejë hõm bä.

26 Ër gadaa nuuj jé P'op Hagä Do Sahee ìr tamasa, nahejoonh do hyb n'aa ìr h'yyb. Dooh ìr hapëë bä nyy da taw'ããts hē ji ky n'aa etsëë. Ti hadoo né hē, ji kyyh nadoo doo me P'op Hagä Do Sahee taky n'aa etsëë ìr hyb n'aa.

27 P'op Hagä Doo, ìr h'yyb tahapäh doo, tamaa napäh ta Sahee kyyh ìr h'yyb gó naa. P'op Hagä Do karën doo da né hē ta Sahee ky n'aa etsëë, P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wë kasëew däk do sa hyb n'aa.

28 Ër hapäh, sahõnh hē né hē ji hã kametëëh doo, baad nadoo do sii hē, baad tabahado däk da P'op Hagä Do an'oo bä ta hã kamahän do sa hã, tanaëënh do sa hã. Ër tanaëëj wät, ji hã tah'yyb däng do takaja däk hyb n'aa kä.

29 Sahõnh hẽ tadu däng do pooj jé, P'op Hagä Do hapëë däk do sa hã P'op Hagä Do h'yyb däng, ta T'aah hadoo rabahadoo hyb n'aa, hajõk do ta wakãän hedoo do sa hÿÿj wah'ëeh hadoo do ta T'aah tabahadoo hyb n'aa.‡

30 P'op Hagä Do h'yyb däng do ta pooj jé, ti na-ãäj hẽ tanaëej kãn. Tanaëej wät doo, baad rabahado padëek ta matym gó tan'oo bã. Baad hado däk do ta matym gó tan'oo däk doo, kabej'aa da, ta bag tak'ëp gabarëeh do mahang rababoo däk da tan'oo bã.

31 Tii d' P'op Hagä Do bad'oo do hyb n'aa ji hã, wyt ta maab hẽ hahÿÿh: P'op Hagä Do bahag'ãäs do hyb n'aa ëer, dooh hajaa pé er hã.

32 Dooh P'op Hagä Do baa es'ĩ bã sét hadoo do ta T'aah. Dajëb hã tahaëenh paa er sahõnh hẽ hyb n'aa. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, tanoo né da ji hã na-ãäj hẽ sahõnh hẽ ta seeh, takarën doo da er bahajaa er babok hyb n'aa.

33 Jaa g'eeh hajaa P'op Hagä Do hasëew hõm do hã taky n'aa tapa bã? P'op Hagä Do tii, baad rabahado padëek tan'oo bã ta matym gó.

34 Kristo Jesus er hyb n'aa dajëp do paah, p'aa hënh ganä wät doo, P'op Hagä Do hub hadäk hënh hasooh doo, er hyb n'aa taky n'aa etsëë. Ti hyb n'aa, dooh hajaa pé banesaa hënh er taky n'aa ety bã.

35 Jaa g'eeh hajaa Kristo er takamahän do mahänh er tetyn bã? Ji ahoop doo, baad nadoo do ji wë kajaa doo, ji rarejäã doo, ji asaah doo, ji saroor tamah doo, äm n'aa näng doo, ji radaj'ëep

‡ 8:29 P'ooj ub, dooh nä badäk hahÿÿ bã habong pé né paawä, ji P'op Hagä Do hapëë däk né hẽ.

do na-ããj hẽ, dooh tabad'op hẽ tahaja bã Kristo ẽr takamahãn do mahãnh ẽr tetyn bã.

³⁶ Hahỹ takerii däk doo da né hẽ P'op Hagä Do hã Dawi her'oot do kametëeh ẽr hã:

“A hyb n'aa dajëb gó had'yyt hẽ ãã babok,
b'éé radahej'ëëp doo hënh ramahũũm doo da
ran'oo bã ãã hã.”[§]

³⁷ Ta ti hedoo do bawäd bã né paawä ẽr hã, baad ẽr j'aa ketsëe had'yyt hẽ, P'op Hagä Doo, ẽr hã kamahãn doo, an'oo bã.

³⁸ Baad ÿ bahapäh hahỹ hëp ÿÿ gó: Dooch hajaa pé ẽr hã P'op Hagä Do kamahãn do mahãnh ẽr tetyn hõm bã. Dooch dajëb haja bã, dooh ji awät do haja bã, dooh ããs rahaja bã, dooh nesaa do hejój enäh do rahaja bã, dooh da hẽ ji wë hawät do haja bã, dooh ji pooj jé hawät do haja bã, dooh hejój n'aa enäh do rahaja bã,

³⁹ dooh p'op habong do hejój enäh do rahaja bã, dooh tũũ habong do hejój enäh do rahaja bã, dooh na-ããj hẽ P'op Hagä Do pahuunh do see haja bã tii. Kristo Jesus, ẽr wahë n'aa hã takametëeh ẽr hã P'op Hagä Do kamahãn doo. Dooch hajaa pé ẽr hã takamahãn do mahãnh ẽr tetyn hõm bã.

9

Isaraéw buuj ky n'aa hahỹÿh

¹ Séd hã ÿ h'yy kata däk do hyb n'aa Kristo hã, né hup ÿ né hẽ hahỹ ÿ her'oot do hã. Dooch daap ÿ menä bã. Hëp ÿÿ gó P'op Hagä Do Sahee bawät

[§] **8:36** Saaw-Mo 44.22

do hyb n'aa, te hub né hě hahỹ ŷ her'oot doo, baad hěp ŷ metěeh hã ŷỹ:

² Tak'ěp né hě ŷ hyb n'aa tón, ŷ ahoop hěp ŷỹ gó

³⁻⁴ wakãn haa, Isaraéw buuj sa hyb n'aa. Tahaja bã paawã, ŷ gadoo paawã ŷ ky n'aa kawas'ee dãk doo, ŷ gado paawã dawěě Kristo mahãnh ŷ bawäd hõm doo, wakãn haa, Isaraéw buuj sa hyb n'aa, ti raky n'aa kawanas'ee bong hyb n'aa paawã, Kristo karapee rabahado paděek hyb n'aa paawã. P'op Hagã Do asěew hõm do tii, ta taah rabahadoo hyb n'aa paawã. Sa hã né hě P'op Hagã Do metã wät ta bag tak'ěp gabarěeh doo, ta kabaj'aa doo. Sa wahě n'aa sii P'op Hagã Do kaner'ood wät paa nyy da tabad'oo sa hã. Sa hã paa taban'oo dãk ta ky n'aa jaw'yyk doo. Sa hã P'op Hagã Do metěeh paa nyy da takarěn ji hyb n'aa jaw'yyk ta hã. Sa hã né hě hajõng baad hadoo do P'op Hagã Do ky n'aa enooh paah.

⁵ Abaraãm, Isak, Jakóh né ti sa wahě makũũh. Isaraéw buuj sa see né hě ti Kristo, ji da hadoo tabahado dãk do hyb n'aa. P'op Hagã Doo, sahõnh hě sa bahãnh hadoo doo, ji j'aa etsěe had'yyt do ti Kristo, P'op Hagã Do H'yyb Dãng Doo. ŷỹ. Tii d' né hě. Taw'ãäts hě.

⁶ Hỹỹ kã, Isaraéw buuj mahang hajõk raganadoo do hyb n'aa Jesus, dooh takaja bã g'eeh sa hã P'op Hagã Do ky n'aa enooh doo, Jesus raganadoo do metěeh apãh? Doo. Tii d' bě edoo manãh. P'op Hagã Do moo wät né hě sa hã taky dãng doo. Bě hyb n'aa newě hahỹỹh: Doo sahõnh hě Isaraéw buuj panaa, Isaraéw buuj heh'ãät rado bã P'op Hagã Do hã, dooh sahõnh hě P'op Hagã Do karapee rado bã.

⁷ Abaraãm panaa rabahado né paawä, dooh sahõnh hẽ Abaraãm panaa heh'äät do rado bä. Jããm hẽ ta wób tii, Abaraãm panaa heh'äät do P'op Hagä Do hä. Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky däng paa Abaraãm hä: “Isak hanaa da a panaa heh'äät.”*

⁸ Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Dooh sahõnh hẽ Abaraãm hanaa P'op Hagä Do karapee rado bä. Jããm hẽ P'op Hagä Do ky n'aa enooh do hyb n'aa henäk do P'op Hagä Do karapee heh'äät tii.

⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hä taky däng do paah: “Wät hahÿÿ hä, ta baab, p'aa hẽnh da õm ÿ bahehëen. Õm ÿ bahehëen bä p'aa hẽnh, t'aah nyy däk da a ÿÿm Sarah”,† näng mä P'op Hagä Do kyyh Abaraãm hä taky n'aa enooh doo.

¹⁰ Ta ti hä had'yyt hẽ nado ji bahapäh nyy da P'op Hagä Do basëew hõm ta karapee. Sét hẽ Rebéka taah sa yb, Isak äã wahë n'aa maküüh.

¹¹⁻¹² Sét hẽ né paawä sa yb, ta taah kawareeh henäk do pooj jé, dooh nä baad hadoo do ramoo boo nä bä, dooh nä baad nadoo do ramoo boo nä bä na-ãäj hẽ, P'op Hagä Do ky hadoo Rebéka hä: “Wah'ëeh hadoo doo, ta jawén nä karom da”,‡ näng mäh. Tii d' tawén hadoo, P'op Hagä Do h'yyb däng do kaja däk hyb n'aa. P'op Hagä Do h'yyb däng do né hẽ ti tanaëenh doo. Dooh ramoo bok do hyb n'aa tado bä sa hä P'op Hagä Do h'yyb däng doo.

¹³ Tii da né hẽ P'op Hagä Do kyy kerih do bód see her'oot: “Jakóh ÿ kamahän wät. Esauh dooh ÿ genaag bä.”§

¹⁴ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, “Dooch baad hadoo

* **9:7** Genesis 21.12 † **9:9** Genesis 18.10, 14 ‡ **9:11-12** Genesis 25.23 § **9:13** Marakijas 1.2-3

do P'op Hagä Do moo wäd ji hä”, näng g'eeh ji kyyh? Dooh. Taw'ääts hē tii da dooh ji edo bä.

¹⁵ Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky hadoo Mosees hä: “ÿ ky enyym da jé ÿ h'yyb däng do hä. ÿ t'yyd mehÿÿn da jé ÿ h'yyb däng do hä”,** näng mä ta kyyh.

¹⁶ Ti hyb n'aa, ji karēn do hyb n'aa nado ji tabasēm. Dooh tak'ēp ji hyb n'aa tam'aah do hyb n'aa tado bä na-ääj hē. Jääm hē ji tat'yyd mehÿÿn do hyb n'aa P'op Hagä Do ji tawén sēm.

¹⁷ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh Paraóh hä ta kyy kerih doo gó: “Öm ÿ asēew hōm, hejój ÿÿ ÿ metēeh hyb n'aa né hē a hä, hät ÿ ky n'aa etsēeh hyb n'aa na-ääj hē badäk hahÿ haw'ääts hē”, näng mä ta kyyh.

¹⁸ Ti hyb n'aa kä, P'op Hagä Do t'yyd mehÿÿn tah'yyb däng do hä, ranabuj keh'üüm tan'oo bä tah'yyb däng doo.

¹⁹ “Tii d' tado bä, h'ëed hyb n'aa er P'op Hagä Do ky n'aa tapaa nä? Dooh ji haja bä P'op Hagä Do h'yyb däng do wē ji h'yy kawareem bä”, näng apäh bē kyyh hä ÿÿ.

²⁰ Bē ÿ eanh ēnh: Jaa bē ajyy its, P'op Hagä Do bē ky gedag bä? “Hēd n'aa tii da ÿ mabewyd wät”, näng g'eeh apäh manajuu kyyh hewyt do hä?††

²¹ Dooh. Takarēn doo da né hē hewyt do moo wät tsäng me. Takarēn bä, sét ta pan'aa me tabewyt hanäm do hood ta seeh, hanäm do hood nado ta seeh.

²² Ti hadoo P'op Hagä Do hajaa tamoo wäd bä ji hä takarēn doo da. P'op Hagä Do karēn bä tahajaa

** 9:15 Esodo 33.19 †† 9:20 Isajas 29.16, 45.9

paawä tametëeh ta kawajãän do nesaa do sa wë, tahajaa paawä tametä bä ta hejój, sa hã tamoo wät do hã. Ti hadoo né hë tak'ëp h'yyb jawyg gó tagada, nayyw hë tanarejãä hyb n'aa sa wë takawajãän doo, ta jawén tarejãä doo.

²³ Tii da P'op Hagä Do bad'oo tak'ëp ta kam-abaj'aa do tametëeh hyb n'aa jé tat'yyd mehïïn do sa hã, ta pooj jé tenäm doo, tak'ëp hetsooh do ta jawén ragadoo hyb n'aa.

²⁴ Ta ti sa wób né ëër, Judah buuj mahang, Judah buuj nadoo do mahang na-ãäj hë ta wë tasëew bong doo.

²⁵ Tii d' né paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Osejas häd näng do berii wät paa P'op Hagä Do kyyh. Hahÿÿ d' paa ta kyyh:

“Karapé haa ÿ maneëenh da, karapé haa nadoo do paah.

ÿ kamanahän do paa ÿ maneëenh da ÿ kamahän doo”,^{##} näng ta kyyh.

²⁶ Hahÿÿ da na-ãäj hë P'op Hagä Do her'oot paah:

“Ti awät da ti noo gó kä,
karapé haa ÿ nanäng do paa ÿ naëej däk da karapé
haa däg.”^{§§}

²⁷ Isaraéw buuj hã kä, hahÿÿ d' paa P'op Hagä Do ky n'aa rod Isajas häd näng do her'oot:

“Hood tæg hawób hado né paawä Isaraéw buuj,
jããm né da sa wób P'op Hagä Do ed'ëep.

^{##} [9:25 Osejas 2.23](#) ^{§§} [9:26 Osejas 1.10](#)

28 Tii d' tawén hadoo,
 nayyw hē né hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do
 gawats'iik da sa häj n'aa buuj.
 Jããm né da sa wób ked'ëp”,*** näng mä Isajas
 kyyh.

29 Isajas her'oot do paa hadoo né kä. Hahÿÿ d'
 paa ta kyyh:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
 Sahõnh hē Haj'ap Do taneréd bä paawä ér wób
 rabadëp hyb n'aa
 ér panaa näng hyb n'aa,
 Sodoma, Gomoha hado däg paawä ëër.
 Èr paawä gawatsig jëng.”†††

30 Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Judah buuj nadoo
 doo, dooh né paawä resóts bä nyy da baad raba-
 hado padëek hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó,
 baad rawén hado däg kän hÿÿ kä ta matym gó,
 rah'yy ka'eeh do hyb n'aa.

31 Isaraéw buuj kä, tak'ëp rah'yyb padäg né
 paawä Mosees ky n'aa jaw'yyk do mejüü doo da
 rababok hyb n'aa, baad rabahado padëek hyb n'aa
 paawä P'op Hagä Do matym gó, dooh baad rahado
 padäg bä ta matym gó.

32 Hëd n'aa ti rawén nahajaa? Rawén nahajaa,
 dooh rah'yy ka'eeh doo me resóts bä tii. Jããm hē
 ramoo bok do hã rakarën baad rabahado padëek
 ta matym gó. Ti hyb n'aa, ta tii hã tak'ëp rah'yyb
 padëek do hyb n'aa, dooh tagah'ood bä sa hã h'ëed

*** 9:28 Isajas 10.22-23 hanaa Paw-Ro erii wät doo. ††† 9:29
 Isajas 1.9

hyb n'aa Kristo dajëp, Jesus rawén makyys. Ta see hã tak'ëp ji h'yyb däk do hyb n'aa pä hã ji tsyym poo heo, ji adëë hyng do hadoo tii.

³³ Tii d' né hë takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Bë hyb n'aa matakä.

Sijôn bä^{†††} ÿ daj'aat da pä, ta hã ratsyym poo heo hyb n'aa.

Ta hã ratsyym poo heo da.

Ti hadoo né hë, ta tii hã h'yy kasadä doo, dooh da tanu mebyy bä”, näng ta kyyh. §§§

10

¹ Wakän haa hedoo doo, bë ÿ maher'oot hahÿÿh: Tak'ëp paawä ÿ karën Isaraéw buuj rabadëp P'op Hagä Do wë. Tii d' né hë ÿ ky n'aa etsëë P'op Hagä Do hã sa hyb n'aa.

² ÿ hapäh né hë sa ky n'aa ÿ wén her'oot hahÿÿh: Tak'ëp né hë rakarën paawä P'op Hagä Do rah'yyb en'yyim. Ti hadoo né hë, dooh rah'yy gah'ood bä P'op Hagä Do h'yyb däng do hã.

³ Dooh rah'yy gah'ood bä nyy da P'op Hagä Do bad'oo baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó. Ratyw n'aa esoos nyy da rabad'oo, sa daaj hë baad rabahado padëëk hyb n'aa P'op Hagä Do matym

††† **9:33** Jerusarënh panang ti *Sijôn*. Isaraéw buuj na-ããj hë kä ramaneëëj kän *Sijôn*. §§§ **9:33** Isajas 8.14, 28.16 daheeh ta ti kerii däk. Jesus ky n'aa né ti pä ky n'aa gó teh'üüm doo. Hajök Isaraéw buuj sa hã, dooh paawä P'op Hagä Do ky n'aa enooh do dajëb bä b'aa kajatsëk do hã. Ky n'aa kawas'ee däk sa hã b'aa hã dajëp doo. Ti hyb n'aa Jesus rawén makyys, rawén ganadoo. Panyyg gó Isajas erii wät doo da, hajök Isaraéw buuj ratsyym poo heo do hadoo.

gó. Ti hyb n'aa, dooh rakarēn bä ragado bä P'op Hagä Do benyyw däk doo, baad ji bahado däk hyb n'aa ta matym gó.

⁴ Dooh Mosees ky n'aa jaw'yyk do tado wäd bä ji tah'yyb mahũüm doo, Kristo an'oo bä. Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ Kristo hã h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëek hỹ kã P'op Hagä Do matym gó.*

⁵ Hahỹ da Mosees erii wät do paa ta ky n'aa jaw'yyk do hã hana do baad ji bahado däk do ky n'aa: “Jé hahỹ hã kamejũũ do moo wät doo, edëb né paawä da ta hyb n'aa”,† näng ta kyyh.

⁶⁻⁷ Ta see hadoo Mosees kyyh seeh, ji h'yy ka'eeh do hyb n'aa baad P'op Hagä Do matym gó ji bahado däk do ky n'aa. Hahỹ da ta kyyh: “Hahỹ da medoo manäh, ‘Jaa hasëek pé hỹ pong jé? Jaa hahyng pé t'õp dejëp do rababong bä?’ ” näng mäh. Hahỹ d' tahanäng pé Mosees kyyh: Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bä.‡ Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bä.§

⁸ Hahỹ da takerii däk: “Dawëe nado a mahãnh panyyg hanäm doo. A h'yyb gó tabawät, a kyyh hã tabawät”,** näng kerih doo.†† Ta ti né hẽ ti panyyg hanäm do ji ky daheeh do pan'aa, ãã maher'ood hõm doo.

* **10:4** Hahỹ da na-ããj hẽ tahajaa ji erii bä tii: “Kristo hã takaja däk Mosees ky n'aa jaw'yyk doo. Ti hyb n'aa, sahõnh hẽ Kristo hã h'yy ka'eeh doo, baad rabahado padëek hỹ kã P'op Hagä Do matym gó.”

† **10:5** Rewitikos 18.5 ‡ **10:6-7** Dooh hyb n'aa pé Kristo bahyng ji an'oo bä, Kristo ewäd hyng do hyb n'aa. § **10:6-7** Dooh hyb n'aa pé dejëp do mahang Kristo ganyyh ji an'oo bä, Kristo ganä wäd kãn do hyb n'aa. ** **10:8** Nahejooj baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó, kerih do hã ji bahapäh. †† **10:8** Dew-Teronom 30.14

⁹ Hahỹỹ da ãã panäk sahõnh hã: T'õp, a h'yyb gó naa ta wób ramaa napäh bä, “Jesus né hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, manoo bä, dejëp do mahang ganã wät P'op Hagä Do an'oo bä baad a h'yyb gó maky dahé bä na-ããj hẽ, tii bä õm da P'op Hagä Do ed'ëep nesaa do mahãnh, õm da ted'ëep ta wẽ.

¹⁰ Ji tawén ed'ëep, ji h'yyb gó né hẽ ji ky daheeh do hyb n'aa baad ji bahado däk hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Ji tawén ed'ëep na-ããj hẽ, ji noo me ji her'oot do hyb n'aa, “Jesus né hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.”

¹¹ Tii da né hẽ takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “Sahõnh hẽ né hẽ ta hã h'yy kasadä doo, dooh da ranu mebyy bä”,^{‡‡} nãng P'op Hagä Do kyyh.

¹² Séd hã P'op Hagä Do gadoo ta hã h'yy kasadä doo, Judah buuj, Judah buuj nadoo do na-ããj hẽ. Sét né hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hẽ sa wahë n'aa. Baad taky n'aa edëng sahõnh hẽ ta hã ky n'aa ets'ëë doo.

¹³ Tii d' tawén hadoo, hahỹỹ da P'op Hagä Do ky däng do hyb n'aa: “Sahõnh hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ky n'aa ets'ëë doo, wẽ yỹ da sa h'yyb tym edëp y an'oo bä.”§§

¹⁴ Ti hado né paawä, nyy d' raky n'aa etsëë g'eeh, dooh ta hã rah'yy kae bä? Nyy da Jesus Kristo hã rah'yy ka'eeh da g'eeh, dooh raky n'aa napëë bä ta ky n'aa? Nyy da raky n'aa napäh da, tananyy bä ta ky n'aa sa hã maher'oot doo?

^{‡‡} **10:11** Isajas 28.16 hã takerii däk tii. Dooh da ranu mebyy bä ta matym gó rabë bä, sahõnh hẽ P'op Hagä Do ky n'aa etyy noo gó, tahanäng pé tii. **§§ 10:13** Jowéw 2.32

15 Nyy da rabaher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm do ta wób sa hä, P'op Hagä Do manejõ bä ramaher'oot hyb n'aa? Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do hä ta ti ky n'aa: “Taw'ääts hē, baad ub ta ti panyyg hanäm do panäg n'aa kajaa doo”,*** näng kerih do hä.

16 Taw'ääts hē né paawä tii, dooh sahõnh hē Isaraéw buuj ragado bä P'op Hagä Do panyyg hanäm doo. Tii da né hē Isajas her'oot do paah. Hahÿÿ d' mä ta kyyh P'op Hagä Do hä: “Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, dooh raky dahé bä er her'oot doo”,††† näng mäh.

17 Ti hadoo né hē, ji h'yy ka'eeh doo, panyyg hanäm do ji maa newëe do hä tabana. Kristo kyyh né hē ti panyyg hanäm doo.

18 Hÿÿ kä, hajõk Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa ÿ eanh hahÿÿh: Dooh g'eeh rapanyyg enä hõm Kristo ky n'aa hä? Rapanyyg enä hõm né hē. Hahÿ P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot do hä rapanyyg enä hõm né hē ji bahapäh:

“Badäk hahÿÿ bä haw'ääts hē sa kyyh këh ÿ n'aa bawäd däk.

Dawëe sa kyyh kaja däk këh ÿ n'aa hä.”‡‡‡

19 Hÿÿ kä, rapanyyg enä hõm né paawä, dooh apäh Isaraéw buuj rah'yy genä bä Kristo ky n'aa hä, rawén ganadoo? Dooh. Dooh tii d' tado bä. Pooj jé dó hahÿÿ da paa Mosees baher'oot P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj sa hä:

*** 10:15 Isajas 52.7 ††† 10:16 Isajas 53.1 ‡‡‡ 10:18 Saaw-Mo 19.4

“Ta wób buuj hã da,
 p'ooj ub karapé haa nadoo do hã,
 bë da h'yy kajew'ëes ÿ an'oo bã.
 ÿ anoo da bë kawajãän ta wób buuj wë
 bë hã h'yy gatemah doo”,§§§ näng mäh.

²⁰ Ta jawén, baad ub Isajas baher'oot paa P'op Hagä Do kyyh Isaraéw buuj nadoo do ky n'aa hã. Hahÿÿ d' mä ta kyyh:

“Hã ÿ hyb n'aa napeet do paa ÿ d' rawyyd kãn sa h'yyb me.
 ÿ kametä däk hã ÿ hyb n'aa napeet do paa hã”,*
 näng mäh.

²¹ Isaraéw buuj ky n'aa hã kä hahÿÿ da Isajas erii wät P'op Hagä Do kyyh:

“Moh ÿÿ ÿ an'oo had'yyt paa nabuj keh'ũũm do sa wë,
 hã ÿ h'yy kawereem do sa wë, ÿ masa do hyb n'aa paawä.”†

11

Isaraéw buuj ta jawén P'op Hagä Do t'yyd mehũn do ky n'aa hahÿÿh

¹ Hahÿÿ da ÿ eanh hÿÿ kä: P'op Hagä Do mak'yys kãn g'eeh ta karapee, Isaraéw buuj? Dooh. Dooh P'op Hagä Do mak'yys bã. Bë hegãã

§§§ **10:19** Dew-Teronom 32.21 * **10:20** Isajas 65.1 † **10:21** Isajas 65.2. Isaraéw buuj rapanyyg enä né paawä, rah'yy genä né paawä, ranabuj keh'ũũm do hyb n'aa rawén ganadoo Kristo ky n'aa hanäm doo.

ÿÿh. Ý na-ããj hẽ Isaraéw buuj, Abaraãm makũ panaa seeh, Bẽn-Jamih 12 hedoo do Isaraéw taah see panaa ÿÿh.

² DooH P'op Hagä Do mak'yyts bä ta karapee p'ooj ub tasëew hõm doo. Bẽ hapäh né hẽ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó P'op Hagä Do hã Eriij her'oot do paah. Hahÿÿ da Eriij makũ kyyh P'op Hagä Do hã, Isaraéw buuj taky n'aa tapaa bä:

³ “Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, radejëeb kãn sahõnh hẽ a ky n'aa rod hedoo doo. Rarejä bëeh a wẽ ji ma ejuu do tyng. Sét né hẽ ÿ mad'aak a ky n'aa rod sa see paah. Ý na-ããj hẽ hÿÿ kä rakarën radaj'ëep”,* nãng mä Eriij kyyh.

⁴ Ti m' hahÿÿ da P'op Hagä Do ky gadoo Eriij: “Ý asëew däk tsyt hẽ wẽ ÿÿ 7 miw ajyy. Ta ti dooh sa taron nuu me rehyy bë bä ta wób sa kabarii Baaw häd nãng do wẽ”,† nãng mä P'op Hagä Doo.

⁵ Ti hadoo né hẽ da hẽ. P'op Hagä Do asëew hõm Isaraéw buuj sa wób, sa wẽ taky enyym do hyb n'aa.

⁶ Hÿÿ kä, sa wẽ taky enyym do hyb n'aa tado bä P'op Hagä Do wén sëew hõm tii, dooh sa daaj hẽ baad hadoo do ramoo bok do hyb n'aa tado bä. Ji moo wät do hyb n'aa tado bä paawä, tii bä dooh ji wẽ taky enyym do hyb n'aa had'yyt hẽ tado wäd bä.

⁷ Hahÿÿ da tabawät, da hẽ, Isaraéw buuj ma-hang: DooH Isaraéw buuj rawyyd bä ti resoos doo.‡ Jããm hẽ sa wób, P'op Hagä Do asëew hõm do

* **11:3** 1 Reis 19.10, 14 † **11:4** 1 Reis 19.18 ‡ **11:7** Isaraéw buuj ratyw n'aa esoos, baad rabahadoo hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó.

rawyyd kãn tii. Ta wób dooh rah'yy gah'ood bã. Abaa padëek sa h'yyb P'op Hagä Do an'oo bã.

⁸ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyyh do hä takerii däk sa ky n'aa:

“Dooh rah'yy gah'ood bã P'op Hagä Do an'oo bã. Matym enä né paawä, dooh sa h'yyb gó rahapëë bã.

Nabuuj enä né paawä, dooh ramaa napëë bã.” §

⁹ Dawi na-ããj hë her'oot paa Isaraéw buuj h'yy ganahoot do sa ky n'aa. Hahÿÿ da ta kyyh sa ky n'aa hä, P'op Hagä Do hä taky n'aa etsëë bã:

“Man'oo sa tä, sa waa tak'ëp hanaak do na-ããj hë, h'yy kanap'eed gó rababok tan'oo bã, raganadaa bã baad nadoo do rabahoop hyb n'aa, nesaa do ramoo bok do sãm ragadoo hyb n'aa kã.

¹⁰ Man'oo sa matym gabah'ũüd däk, ranahapäh hyb n'aa.

Man'oo ta wób karom rabahadoo hyb n'aa.”**

¹¹ Isaraéw buuj rah'yy kana'eeh do hyb n'aa, dawëë P'op Hagä Do mahãnh rababoo dæg had'yyt hë g'eeh hÿ jawén? Dooh. Dooh da raboo dæg had'yyt hë dawëë P'op Hagä Do mahãnh. Jesus ky n'aa raganadoo do hyb n'aa, resõõts hõm do hyb n'aa, ta wób, Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do edëeb kãn hÿÿ kã ta wë, sa wë Isaraéw buuj rah'yy kajew'ëës hyb n'aa.††

§ **11:8** Dew-Teronom 29.4, Isajas 29.10 ** **11:10** Saaw-Mo 69.22-23 †† **11:11** Rah'yy kajew'ëës bã da rat'yyd kamehÿin, tii bã da Jesus ragadoo.

12 Isaraéw buuj resõõts hõm do hyb n'aa P'op Hagä Do ky n'aa edëë kån hỹỹ kã badäk hahỹỹ bã habong do Isaraéw buuj nadoo doo. Isaraéw buuj raganadoo do hyb n'aa P'op Hagä Do sa hã tanoo do paawä, baad P'op Hagä Do ky n'aa edëë kån hỹỹ kã Isaraéw buuj nadoo doo. Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bë hyb n'aa newë nyy da tak'ëp ti bahãnh baad ub tabahadoo sahõnh hẽ ër hã, p'aa hẽnh P'op Hagä Do wë Isaraéw buuj rah'yy kawereem bã kã, Jesus hã rah'yy kae padëek bã kã.

13 Bëeh, Isaraéw buuj nadoo do hã ỹ maher'oot hỹỹ kã. Ỹ Kristo asëew hõm, ỹ tamejũũ, Isaraéw buuj nadoo do mahang ta ky n'aa ỹ ma metëek hyb n'aa. Ti hyb n'aa tak'ëp ỹ kamahãn ta ti hã ỹ tamejũũ doo, tak'ëp ỹ wén hyb n'aa tam'aah.

14 Tii d' ỹ wén d'oo, ỹ karën ỹ an'oo bã paawä wakån ỹ wób, Isaraéw buuj, bë wë rah'yy kajew'ëes. Bë wë rah'yy kajewëets bã, rat'yyd kamehĩn, Jesus hã rah'yy ka'eeh ỹ karën paawä, sa wób rabadëp hyb n'aa.

15 Da hẽ hajõk Isaraéw buuj P'op Hagä Do etyn hõm ta mahãnh, Jesus raganadoo do hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ti nuuj jé, hajõk Isaraéw buuj nadoo do wób, ta majĩ hedoo do paah, tii kã ratyw n'aa nyy däk P'op Hagä Do najiis rabahadoo hyb n'aa kã. Ta jawén, Isaraéw buuj rat'yyd kamehĩn bã kã, Kristo hã rah'yy kae bã kã, p'aa hẽnh da P'op Hagä Do gadoo ti ta wë. Tak'ëp tabahetsooh da ti noo gó kã. Dejëp do paa genä bong do hadoo da tii!

16 Panyyg ky n'aa gó bë ỹ maher'oot Isaraéw buuj ky n'aa: Tsyt hẽ P'op Hagä Do wë kasëew däg bã pãw pan'aa uuh ta hã kan'oo däk doo, tii bã tsyt

hē na-āāj hē ta wē kasēew dāk sahōnh hē mad'aak doo. Tsyh hē P'op Hagā Do wē kasēew dāk do tado bā joom patuuh, tii bā tsyh hē ta wē kasēew dāk na-āāj hē joom moo sahōnh hē.‡‡

¹⁷ Joom oriib hād nāng do hadoo P'op Hagā Do karapee, Isaraéw buuj. P'op Hagā Do gekyd hōm joom moo wób. Tii bā bēē kā, Isaraéw buuj nadoo doo, oriib hād nāng do daap hawāng do moo hadoo do tets'aa dāk joom tēeg heh'āāt hā, joom moo heh'āāt do mahang. Ta tāg, joom kóm hana doo, tabēs hỹỹ kā bē hā na-āāj kā.ŠŠ

¹⁸ Tii d' tahadoo do hyb n'aa, bē mak'yyts manā joom moo hedoo do P'op Hagā Do gekyd hōm doo, Isaraéw buuj. Bē h'yy kasabé manāh. Bē hyb n'aa newē hahỹỹh: Doo h bē tado bā joom patuuh hej'oonh doo. Joom patuuh ti bē hā hej'oonh doo.

¹⁹ Hahỹỹ da apāh h'yy kasab'ee doo gó bē see ky hadoo hā yỹ: “P'op Hagā Do gakyd hōm joom moo wób, Isaraéw buuj, yỹh, Isaraéw buuj nadoo doo, joom hā tabats'aa dāk hyb n'aa, yỹ tagadoo hyb n'aa”, nāng apāh bē see kyyh.

²⁰ Te hub né paawā tii, P'op Hagā Do wén gekyd hōm tii, rah'yy kana'eeh do hyb n'aa. Ōm P'op Hagā

‡‡ **11:16** Hahỹỹ d' tahananāng pé tii: Tsyh hē P'op Hagā Do wē kasēew dāk paa Abaraām, Isak, Jakóh, Isaraéw buuj sa wahē n'aa. Ti hyb n'aa sa panaa na-āāj hē kasēew bong tsyh hē ta wē. Hahỹ na-āāj hē: Tsyh hē P'op Hagā Do wē kasēew padēek jāam hē pooj jé Kristo hā h'yy ka'eeh doo. Isaraéw buuj né tii. Ti hyb n'aa, tsyh hē P'op Hagā Do wē kasēew padēek sahōnh hē pooj jé h'yy ka'eeh do sa wakāan.

ŠŠ **11:17** Hahỹỹ d' tahananāng pé tii: P'op Hagā Do asog hōm Isaraéw buuj wób. Isaraéw buuj nadoo do tagadoo sa jawén buuj. Hỹỹ kā ti ragado dāk na-āāj hē sa sii Abaraām hā, Abaraām panaa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do paah.

Do wén gadoo Kristo hã mah'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ mahyb n'aa eãm, a hã hẽ h'yy kasabé manäh.

²¹ P'op Hagä Do t'yyd manehiïn bä joom mooh, Isaraéw buuj h'yy kana'eeh doo, õm na-ãäj hẽ dooh da tat'yyd mehïïn bä P'op Hagä Do mahyb n'aa eréd hõm bä.

²² Bẽ hyb n'aa newë hahÿÿh: Ky enyyw né paawä P'op Hagä Do ji wë, dooh tahaja bä ji manesuj bä. P'op Hagä Do ky n'aa ety wät Isaraéw buuj Kristo ganadoo doo. Ky ennym bẽ hã Isaraéw buuj nadoo doo. Taky enyyw had'yyt hẽ bẽ hã, bẽ manabaan bä hahÿÿh: Jããm hẽ taky ennym do hyb n'aa bẽ tawén gadoo. Ta ti bẽ mabaan bä, bẽ hã hẽ bẽ du do bä bẽ h'yy ka'eeh, bẽ na-ãäj hẽ P'op Hagä Do etyn hõm da, joom moo ji gakyd hõm do hadoo.

²³ Isaraéw buuj h'yy kana'eeh do paa rah'yy kawereem bä, p'aa hẽnh rah'yy ka'eeh hyb n'aa kä, tii bä P'op Hagä Do gadoo p'aa hẽnh tii, joom moo joom tẽëg hã ji ets'aa däk doo da. P'op Hagä Do hajaa tii d' tadoo bä sa hã.

²⁴ Bëeh, daap hawäng do b'aa oriib moo hedoo doo, P'op Hagä Do gakyd bëeh, tii bä bẽ tets'aa däk joom oriib häd näng do heh'äät do tẽëg hã, joom moo nahado né paawä bẽ p'ooj ub. Ta tii da P'op Hagä Do haja bä tamoo wäd bä, ta bahãnh tahajaa Isaraéw buuj, joom oriib heh'äät do moo hedoo doo, p'aa hẽnh tets'aa bä ta tẽëg hã. ***

Tajawén Isaraéw buuj P'op Hagä Do ed'ëëp do ky n'aa hahÿÿh

*** **11:24** P'aa hẽnh P'op Hagä Do hajaa tagadoo ta wë Isaraéw buuj Jesus hã rah'yy kae bä kä, tahanäng pé tii.

25 Wakān haa hedoo doo, ỹ karēn bē bahapāh hahỹ pooj jé ji nahapāh nā doo, bē hā hē bē h'yy kasabé mahānh: Hajōk Isaraéw buuj wób nabuj keh'ũm dó, dooh Jesus hā rah'yy gah'ood nā bā, sahōnh hē ta ti Isaraéw buuj nadoo do P'op Hagä Do hā h'yy ka'eeh do pan'aa ta hā rah'yy kae padäg bā kă.

26 Ta ti kajaa bā kă, P'op Hagä Do ed'ëep da ta wē sahōnh hē Isaraéw buuj. Tii da né hē P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot:

“Panang Sijōn††† häd nāng doo bā naa kajaa da ji h'yyb tym dēeb.

Tado hōm da P'op Hagä Do ganen'aak do Isaraéw panaa ramoo bok doo.

27 Hahỹ ti sa hā ỹ ky n'aa enooh doo, sa hā ỹ bad'oo doo, nesaa do sa h'yyb gó hanāng do ỹ ado hōm bā kă”,††† nāng P'op Hagä Doo.

28 Jesus Kristo ky n'aa hanām do raganadoo do hyb n'aa, P'op Hagä Do majĩ dó ti Isaraéw buuj, bēeh, Isaraéw buuj nadoo doo, tyw n'aa enāh hyb n'aa, Kristo hā bē h'yy ka'eeh hyb n'aa. Ti hadoo né hē, P'op Hagä Do asēew hōm do hyb n'aa sa wahē makũh, P'op Hagä Do kamahān had'yyt hē Isaraéw buuj, sa wahē makũ hā taky n'aa enooh do hyb n'aa.

29 Tii d' tawén hadoo, dooh P'op Hagä Do ado hōm bā sa hā tanoo do paah. Dooh na-āāj hē tah'yy kahỹd bā tasēew hōm do sa hā.

††† 11:26 Jerusarēnh häd see ti **Sijōn** . Isaraéw buuj ti na-āāj hē ramaneēēnh **Sijōn** . ††† 11:27 Isajas 59.20-21, 27.9, Jeremij 31.33-34.

³⁰ Isaraéw buuj raky nadaheeh do hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehĩn bëeh, p'ooj ub ta hã ky nadah'eeh doo.

³¹ Hÿÿ kä, Isaraéw buuj na-ããj hẽ raky nadaheeh do wób rabahado padëek do hyb n'aa kä, P'op Hagä Do t'yyd mehĩn da sa hã, bë P'op Hagä Do t'yyd mehĩn doo da.

³² Sahõnh hẽ badäk hahÿÿ bã habong do nabuj keh'ũm, P'op Hagä Do metä kãn. Dooh sa daaj hẽ rahaja bã rakedëeb bã, ti hyb n'aa P'op Hagä Do t'yyd mehĩn sahõnh hẽ.

P'op Hagä Do Paw-Ro j'aa etsë do ky n'aa hahÿÿh

³³ Tak'ëp né hẽ P'op Hagä Do ky enyym!
Tak'ëp baad ub sahõnh hẽ tamoo wät doo.
Sahõnh hẽ P'op Hagä Do hapäh.

Dooh ji haja bã ji h'yy ganyy bã nyy da
P'op Hagä Do h'yyb däng tamoo wät doo.
Dooh ji haja bã ji h'yy gah'ood bã h'ëed hyb n'aa
P'op Hagä Do bad'oo tamoo wät doo.

³⁴ “Dooh hapäh pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb.

Dooh maher'oot pé ta hã nyy da tabad'oo.”§§§

³⁵ “Dooh hanoo pé P'op Hagä Do hã, tamab'aanh péh!”*

³⁶ Tii d' tawén hadoo, sahõnh hẽ ta hanaa had'yyt hẽ.

Ti né hẽ sahõnh hẽ mo haj'aa näng doo.

Ta no n'aa had'yyt hẽ.

Taw'ãäts hẽ ta hã ji j'aa etsëe had'yyt hẽ. ÿÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ.

§§§ **11:34** Isajas 40.13 * **11:35** Jóh 41.11

12

Tsyť hě P'op Hagä Do wě ji awät do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa kä wakān haa, P'op Hagä Do ər tat'yyd mehĩĩn do hyb n'aa, tak'öp ŷ betsēē bē kan'oo dāk hyb n'aa P'op Hagä Do hā, ta wě bē baboo had'yyt hě hyb n'aa. Taw'āāts hě tsyt hě, nesaa do mahānh, tagen'aak doo da bē babok. Tii da né hě P'op Hagä Do ji hyb n'aa jewyyg heh'āāt doo. Tii da né hě ta Sahee karēn P'op Hagä Do ji hyb n'aa jaw'yyk.

² Bē aboo manā badāk hahÿÿ hā habong do P'op Hagä Do hā h'yy kana'eeh do rababok doo da. Bē an'oo bē P'op Hagä Do h'yyb h'ÿÿt, papuuj, P'op Hagä Do karēn do bē hyb n'aa newēē hyb n'aa. Tii bā bē hapāh da P'op Hagä Do karēn doo. Taw'āāts hě, baad had'op, P'op Hagä Do tsebē hanoo do ti P'op Hagä Do karēn doo.

³ Taky enyym doo gó ŷ P'op Hagä Do asēēw hōm do hyb n'aa ta mejũũ do ŷ bahadoo hyb n'aa, hahÿÿ da ŷ etsēē bē hā: Bē kawehēē manā bē hā hě. P'op Hagä Do anoo do pénh bē h'yy ka'eeh doo, bē hyb n'aa newēē.

⁴ Hahÿ hyb n'aa ta ti ŷ etsēē bē hā: Sét hě né paawä ji, hajōng ji hā hanāng doo, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo doo, ji matym hedoo doo. Ta see ti ji mooh moo wät doo. Ta see ti ji tsyym bad'oo doo. Ta see pan'aa ji matym, ta see pan'aa ji nabuuj.

⁵ Ti hadoo ər hā: Hajōk né paawä ēēr, sét hě Kristo hub hadoo ēēr, sét hě Kristo karapee ēēr, ta hā ər h'yy kata dāk do hyb n'aa. Hajōk né paawä

ëer, séd hã ér kata däk ér da hadoo do hã, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo do séd hã ji hã takata däk doo da. Ti hyb n'aa, bë kawehëë manä bë hã hë ŷ wén näng.

⁶ Ta ky ennyw gó P'op Hagä Do an'oo däk ér hã ta Sahee hejój gó ji hajaa doo. Èr hã tetyn hõm ta Sahee ky gabuuj gó ér hajaa doo. Ti hyb n'aa kä, ér see hã P'op Hagä Do an'oo däg bä P'op Hagä Do metëeh do ta wób hã tamaher'oot hyb n'aa, taw'ääts hë ta h'yy ka'eeh do pénh tamaher'oot tii.

⁷ Ji hã tan'oo däg bä ta wób ji masa doo, tii bä taw'ääts hë ji masa né hë. Ji hã tan'oo däg bä ta wób ji ma metëek hyb n'aa, taw'ääts hë ji ma metëek né hë.

⁸ Ji hã tan'oo däg bä ta wób ji h'yyb en'yym hyb n'aa, tii bä taw'ääts hë ji h'yyb en'yym né hë ta wób. Ji hã tan'oo däg bä bedoh do sa hã ji masa hyb n'aa, taw'ääts hë baad né hë ji masa. Ji hã tan'oo däg bä ta wób sa wahë n'aa ji bahadoo hyb n'aa, taw'ääts hë h'yyb hedoo doo me ji bag'ääs. Ji hã tan'oo däg bä ta wób ji t'yyd mehũn hyb n'aa, taw'ääts hë tsebee gó tii d' ji bad'oo.

⁹ Taw'ääts hë bë h'yyb gó naa bë kamahän bë da hadoo doo. Bë kamahän manä nesaa doo. Taw'ääts hë baad hadoo do bë kamahän had'yyt hë.

¹⁰ Taw'ääts hë ji wakään baad ji kamahän doo da bë kamahän bë da hadoo doo. Bë wehëë bë da hadoo doo, bë hã hë bë kaweh'ëeh do bahänh.

¹¹ Taw'ääts hë tak'ëp bë hyb n'aa tam'aah P'op Hagä Do wë bë moo bok do hã. Bë h'yyb nahũũj manäh, bë moo nahũũj manäh. Taw'ääts hë bë h'yyb gó naa, h'yyb hedoo doo me bë moo boo

Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do wë.

¹² Baad hadoo do bë gadoo da ta jawén bë bahapäh do hyb n'aa, taw'ääts hë h'yyb tsebee gó bë aboo had'yyt hë. Taw'ääts hë h'yyb jawyg gó bë gadoo baad nadoo do bë ahob bä. Bë eréd manä bë ky n'aa etsëë doo.

¹³ Bë masaa bë wë hanäng doo me P'op Hagä Do karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong doo, bedoh doo. Taw'ääts hë baad bë gadoo bë tób yt nu kejäk doo.

¹⁴ Bë ky n'aa edëë bë hã rejãã doo. Taw'ääts hë bë ky n'aa edëë tii. Bë ky n'aa was'ee manäh.

¹⁵ Taw'ääts hë bë tsebee tsebé do sa sii. Bë aód ha'oot do sa sii.

¹⁶ Taw'ääts hë baad bë babok ta wób sa wë, séd bë h'yyb hedoo hyb n'aa. Sa bahãnh bë nu gadäk bë edoo manäh. Taw'ääts hë ta wób sa yd jé had'os do sa da bë h'yyb hedoo. Bë hajaa ta wób mahãnh bë edoo manäh.

¹⁷ Baad nadoo do bë hã ramoo boo bä, bë mabaaj manä baad nadoo doo me. Taw'ääts hë bë hyb n'aa newë nyy da baad hadoo do bë moo bok ta wób sa matym gó.

¹⁸ Taw'ääts hë sahõnh hë bë hajaa doo me bë tyw n'aa esoos nyy da bë bad'oo, hanãm gó bë babok hyb n'aa sahõnh hë sa wë.

¹⁹ Wakãn haa hedoo do ÿ kamahãnh doo, bë mabaaj manä baad nadoo do bë hã ramoo bok bä. P'op Hagä Do ti hanoo ta ti hedoo do sãm. Tii da né hë kerih doo gó P'op Hagä Do kyyh:

“ÿ né hë ti ta sãm habaanh doo.

ÿ né hē ti baad nadoo do ta sām hanoo doo”,* nāng mā P'op Hagä Doo.

²⁰ P'op Hagä Do kyyh her'oot doo da né bē bad'oo. Hahÿÿ da ta kyyh:

“A majĩ asa bā,
man'oo ta hā ta waa.
Tahoo kaaj bā,
man'oo ta naēng.
Nu mebyng da tii bā,
baad nadoo tamoo wāt do paa hyb n'aa.”†

²¹ Bē an'oo manā nesaa do j'aa ketsē bē hā. Taw'ãāts hē bē j'aa ketsē nesaa do hā baad hadoo doo me.

13

Hyb n'aa jeyyk do sa hā ji ky daheeh do ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ãāts hē bē sahōnh hē bē ky daheeh hyb n'aa jeyyk do ji rabag'ãās doo. Ta ti ÿ wén mejũũ, dooh P'op Hagä Do ky gabuuj nadoo pé ji wahē n'aa. P'op Hagä Do né hē ti hanoo ji wahē n'aa rabahadoo hyb n'aa.

² Ti hyb n'aa sa wahē n'aa wē h'yy kawareem doo, P'op Hagä Do hanoo do wē né hē tah'yy kawareem. Tii d' hedoo do sa daaj hē raky n'aa katakyyk baad nadoo doo me.

³ Baad moo bok doo, dooh hyb n'aa rajeÿÿm pé hyb n'aa jeyyk do hedoo doo. Baad nadoo do moo bok do ti ti he'ÿÿm sa hā. Baad ub, neÿÿm doo gó

* **12:19** Dew-Teronom 32.35 † **12:20** Proweh-Bijos 25.21-22

ji karēn bā ji awād bā ji wahē n'aa wē, taw'āāts hē baad hadoo do ji moo wāt, tii bā ji wahē n'aa tsebé da ji wē. Ji moo wāt do hā da raj'aa etsē tii bā.

⁴ P'op Hagä Do karom hadoo ji wahē n'aa hedoo doo, baad hadoo do ramoo bok hyb n'aa ji hā. Hÿÿ kä, baad nadoo do ji moo wād bā, taw'āāts hē ji eÿÿm sa hā, rahajaa do hyb n'aa ji rarejāā. P'op Hagä Do karom, nesaa do moo bok do rejāā do hadoo tii.

⁵ Ti hyb n'aa, taw'āāts hē ji ky daheeh né hē ji wahē n'aa. Ji ranarejāā hyb n'aa had'yyt hē nado ji ky daheeh. Ji wén ky daheeh na-āāj hē, ji h'yyb ji hā taky n'aa tapa mahānh.

⁶ Ti hyb n'aa, ji gadoo do uuh ji an'oo had'yyt hē ji häj n'aa bag'āās do sa hā. Sa hā ji wén noo ta tii, P'op Hagä Do karom hadoo rabahadoo do hyb n'aa, raty kanewad had'yyt hē do hyb n'aa rabag'āās do hā.

⁷ Taw'āāts hē bē an'oo né hē dajēēr ji häj n'aa bag'āās do ramejūū doo. Taw'āāts hē na-āāj hē baad ji weh'ēeh hyb n'aa jeryk do ji hā bag'āās doo.

⁸ Bē kūūt enä manäh. Tabad'op hē bē kūūt enäh. Jāām hē ji da hadoo do ji kamahān do ti bē kūūt hado had'yyt hē sa wē. Ta ti ÿ wén her'oot, ta da hadoo do kamahān doo, taky dahé dāk do hyb n'aa sahōnh hē P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo.

⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk doo: “Aā manä ta see ÿÿm sii. Madajēeb manä a da hadoo doo. Etsēeg manäh. H'yyb däg manä a da hadoo do h'ēed hā.”* Ta ti ta ky n'aa jaw'yyk doo, ta

* **13:9** Esodo 20.13-15, 17, Dew-Teronom 5.17-19, 21

ky n'aa jaw'yyk do wób na-ããj hě, hahỹ sét hadoo do tamejũũ do hã takaja däk: “Makamahãn a da hadoo doo, a hã makamahãn doo da.”†

¹⁰ Jé kamahãn doo, dooh baad nadoo do tamoo wäd bã ta da hadoo do hã. Ti hyb n'aa, jé kamahãn do ky dahé däg kãn P'op Hagã Do ky n'aa jaw'yyk doo.

¹¹ Taw'ããts hě bẽ ỹ maher'ood wät doo da bẽ babok, da hě ër babok bã Kristo matëeh do ji gadaa had'yyt hě bẽ hapäh do hyb n'aa. Bẽ h'yy kanap'eed manã ha'ỹỹh do rah'yy kanapeet doo da. Taw'ããts hě bẽ h'yyb hedoo, ji h'yyb nãm do hadoo. Ẽr du doo noo gó Jesus hã ër h'yy ka'eeh doo, hãd badawëët nä ta wë ji Kristo ed'ëep doo. Hỹỹ kä hãd edaa däk. Ti hyb n'aa taw'ããts hě bẽ h'yyb hedo bẽ ỹ maher'ood wät doo da bẽ babok hyb n'aa.

¹² Panyyg ky n'aa gó bẽ ỹ maher'oot tii: Edaa däk atsëm bahãnh doo, edaa däk tabawak, ti hyb n'aa, taw'ããts hě ër erét badagyp hadoo do ji moo wät do paah.‡ Taw'ããts hě baad hadoo doo gó ër babok, ta bag gó ër babok do hyb n'aa. Ji kuman hadoo ti baad hadoo doo, ta me nesaa do hã ji j'aa ketsë doo.

¹³ Taw'ããts hě baad ër babok, adëb bã, ta bag gó, ji awät do hadoo. Taw'ããts hě dooh ji aoom bã jarakë hedoo do hã. Taw'ããts hě dooh ta bahãnh ji awëë bã na-ããj hě. Taw'ããts hě dooh ër aã bã ji ỹỹm ji patug nadoo do sii. Taw'ããts hě dooh ër moo boo nu meby n'aa nãng doo. Taw'ããts hě dooh ër aboo bã séd ji h'yyb nahedoo doo gó ji da hadoo do

† **13:9** Rewitikos 19.18 ‡ **13:12** Badagyp hadoo doo, sahõnh hě nesaa pé tii.

hã, dooh ta wób hã er h'yy kajewëets na-ããj hë.

¹⁴ Bë an'oo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus Kristo, bë h'yyb gó tabawäd had'yyt hë, bë tah'yyb mahũũm, Kristo bawät doo da bë babok hyb n'aa kä. Bë an'oo manä nesaa do ji h'yyb säg karën do bë h'yyb gó tawäd bä, nesaa do bë moo boo mahãnh.

14

Nyy da ji bawät ji da hadoo do wë ky n'aa hahÿÿh

¹ Taw'ãäts hë bë gadoo ji hã P'op Hagä Do karën do hã baad h'yy ganehot nä doo. Bë ky kedag manä sa sii sa hã baad hadoo do p'ãã.

² Ta wób sa hã tahajaa sahõnh hë ji awëë bä. Tii d' nado ta wób sa hã. Baad h'yy ganehot nä do sa hã, dooh ji awëë bä ta dab.

³ Sahõnh hë haw'aa doo, sahõnh hë hawëh doo, taw'ãäts hë dooh ramak'yyts bä ta dab nawëh doo. Ti hadoo ënh ta dab naw'ëëh doo, taw'ãäts hë dooh raky n'aa ety bä baad nadoo do hã ta dab haw'ëëh doo, P'op Hagä Do gado däk do hyb n'aa sahõnh hë haw'aa doo, sahõnh hë hewëh doo.

⁴ Karom ky n'aa gó bë ÿ maher'oot ta tii: Dooh taw'ãäts hë tado bä ta see karom ji nabuuj gedo bä, baad tamoo nawäd bä ji edoo bä. P'op Hagä Doo, ta kariw n'aa ti ta her'oot da baad tawäd bä, baad tanawäd bä. Baad däg da tabahadoo Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hajaa do hyb n'aa baad had'yyt hë tabahado däk tan'oo bä.

⁵ Ta wób rahyb n'aa jew'yyk ta ãh see ta ãh wób mahãnh. Ta wób sa hã, séd uuh had'yyt hë ji ãh. Ti

hyb n'aa, taw'ääts hē baad bē bahapäh bē h'yyb gó h'ëed hyb n'aa bē bad'oo bē bahed'oo doo.

⁶ Ta ä see hyb n'aa jaw'yyk doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo. Sahõnh hē hawëh doo, sahõnh hē hawa doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo na-ããj hē, ta waa, ta tä hyb n'aa P'op Hagä Do hä taj'aa etsë do hyb n'aa. Ta dab nawëh doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do taweh'ëeh do hyb n'aa tii d' tabad'oo na-ããj hē. P'op Hagä Do hä na-ããj hē taj'aa etsë tii.

⁷ Dooh ër daaj hē ër ta danäh ër do bä ër aboo bä, ër dajëb bä na-ããj hē. Dooh ji daaj hē ji h'yyb en'yyim hyb n'aa ji awäd bä, ji dajëb bä.

⁸ Badäk hahÿÿ bä ër abok doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yyb en'yyim hyb n'aa tii, ër dajëb na-ããj né hē. Ti hyb n'aa kä, badäk hahÿÿ bä ër abok bä, ër dajëb bä na-ããj hē, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ma had'yyt hē ëër.

⁹ Ti hyb n'aa né hē Kristo wén dajëp, tawén ganä wät, sahõnh hē sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa, dejëp do sa wahë n'aa, edëp do sa wahë n'aa na-ããj hē.

¹⁰ Ti hyb n'aa, h'ëed hyb n'aa bē ky n'aa etyy bē wakãän hadoo do ta dab tabawëh do hyb n'aa? Bëë kä, baad h'yy ka'eeh doo, h'ëed hyb n'aa bē makyys bē wakãän hadoo do ta dab tanawëh do hyb n'aa? Ër sahõnh hē, ër da kametä däk P'op Hagä Do matym gó ër taky n'aa etyy hyb n'aa, ër hä tabaher'oot hyb n'aa tagado bä, taganado bä ër moo bok do paah.

¹¹ Hahÿÿ da takerii däk P'op Hagä Do kyy kerih doo gó:

“Baad ÿ ky däng, dooh ÿ ky kahÿÿd bä”, näng mä
 Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo,
 “sahõnh hẽ rabehyy b'ëeh da sa taron nu paa me
 pój ÿÿ jé.
 Sahõnh hẽ raj'aa etsë da P'op Hagä Doo”, näng mä
 P'op Hagä Do kyyh.*

¹² Ti hyb n'aa kä, ẽr sahõnh hẽ, sét ken'yyyh da P'op
 Hagä Do hã ẽr da kaner'oot ẽr babok do paa hã.

¹³ Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ ẽr erét ẽr da hadoo
 do ẽr ky n'aa etyy doo. Taw'ãäts hẽ baad bẽ hyb
 n'aa matakä, tabad'op hẽ bẽ moo boo mahãnh,
 tabad'op hẽ bẽ her'ood mahãnh baad nadoo do hã
 h'yyb tatuk do bẽ seeh.

¹⁴ Jesus, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do hã ÿ h'yy kata
 däk do hyb n'aa, baad ub hẽp ÿÿ gó ÿ bahapäh
 hahÿÿh: Ji awa do mahang, ji awẽh do mahang,
 dooh ti hanäng pé baad nado wäd ji bahado däk
 P'op Hagä Do matym gó hanoo doo. Baad ub ti
 sahõnh hẽ. Ti hadoo né hẽ, jé hahÿÿ da hyb n'aa
 newëë doo: “Hahÿ dooh ji awëë bä. Dooh P'op
 Hagä Do karẽn bä ji awëë bä”, tanoo bä ta h'yyb gó,
 tii bä taw'ãäts hẽ nado tawëë bä. Baad nado däk ti
 ta hã.

¹⁵ Bẽ awa do hyb n'aa, bẽ awẽh do hyb n'aa bẽ
 wakãän hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do bẽ h'yyb
 rejã bä, tii bä dooh kamahãn gó bẽ aboo booh. Bẽ
 an'oo manã bẽ awẽh do hyb n'aa bẽ wakãän hedoo
 doo, sa hyb n'aa Kristo dajëp doo, baad rawén h'yy
 kanae wät.

¹⁶ Ti hyb n'aa hahÿ ÿ etsëë bẽ hã: Bẽ adoo manã
 bẽ wakãän hedoo do h'yyb rejãã doo, baad né

* **14:11** Isajas 45.23

paawä ti bë hä. Taw'ääts hë bë h'yyb bë meso, baad hadoo do bë hä hyb n'aa, ta wób Jesus hä h'yy kana'eeh do bë raky n'aa rejã mahãnh.

17 Ta ti ŷ wén etsëë bë hä, ji awa do hyb n'aa nado, ji nawa do hyb n'aa nado, ji eëek do hyb n'aa nado tabag'ääs doo bä ji P'op Hagä Do gadoo. Ti nado P'op Hagä Do karën do ji hä. P'op Hagä Do ji tabag'ääs bä, takarën ta Sahee ji tah'yyb mahüüm do hyb n'aa baad ji bawät ta matym gó, h'yyb nyyw gó ji bawät ji da hadoo do wë, tsebee gó ji bawät na-ãj hë.

18 Ta tii da Kristo wë moo bok do rah'yyb en'yym P'op Hagä Doo. Baad ub da na-ãj hë ta wób raheer'oot ta tii d' hawät do sa ky n'aa.

19 Ti hyb n'aa kä, taw'ääts hë h'yyb nyyw gó ji bawät ji da hadoo do wë hanoo do hä ër h'yyb padëek, ër moo booh. Taw'ääts hë ër h'yyb padëek na-ãj hë ër moo bok ër da hadoo do masa do hä, Jesus hä ër h'yy ka'eeh do takah'üüm hyb n'aa.

20 Bë rejã manä bë da hadoo do h'yyb gó P'op Hagä Do moo wät doo, bë awa do hyb n'aa, bë awëh do hyb n'aa sa hä baad nadoo doo. Tahaja né paawä sahõnh hë ji awa bä, ji awëë bä, dooh taw'ääts hë tado bä ji awëë bä, ji awa bä ta see h'yyb panas'ëeh doo, baad tah'yy kanae wät hanoo doo.†

21 Taw'ääts hë dooh ji eëg bä uwa s'ëëb, taw'ääts

† 14:20 Hahÿy d' apäh Paw-Ro hanäng péh: Ji awëë bä ji da hadoo do tayy doo, ji h'yyb tatuk tabawëh hyb n'aa ta hä pé ji nawëh doo. Tii bä ta hä hë, ta daaj hë ta h'yyb ky n'aa tapaa, tii d' tabad'oo do hyb n'aa. Tii bä teréd hõm Jesus hä tah'yy ka'eeh doo, ta daaj hë, ta hä hë ta h'yyb ky tapaa do hyb n'aa, baad nado tamoo wät ted'oo do hyb n'aa.

hē dooh ji awëë bā ji tā, ta ti ji da hadoo do Jesus hā h'yy ka'eeh do tah'yyb tatug bā. Taw'ãäts hē tabad'op hē ër moo boo ër da hadoo do baad nadoo do hā tah'yyb tatuk doo.

²² Baad tado bā a hā sahõnh hē hedoo pé ji awëë bā, uwa s'ëëb ji eëg bā, taw'ãäts hē tii. P'op Hagä Do hapäh a h'yyb. Mamejõ manä ta wób ragadoo a hā pé baad hadoo doo. Ky n'aa kedëng jé ta hā hē ky n'aa kanatapaa doo, ta hā pé baad hadoo do p'ãã.

²³ Tii d' nado h'yy ketyn doo gó ta tā tawëë bā, ta hā pé ji nawëh doo. P'op Hagä Do ky n'aa etyy da ta ti hedoo doo, h'yy ka'eeh doo me tanadoo do hyb n'aa tabad'oo doo. Sahõnh hē ji h'yy ka'eeh doo me nadoo do ji moo wät doo, baad nado ti P'op Hagä Do matym gó.

15

¹ Taw'ãäts hē ëër, baad P'op Hagä Do hā h'yy kasadä doo, ër gadoo, ër masa ër da hadoo do baad nado nä P'op Hagä Do hā h'yy kasadä doo. Taw'ãäts hē dooh ër karën do jawén ër abooh.

² Taw'ãäts hē ër sahõnh hē ër h'yyb en'yym ër wakãän hedoo doo, baad tabadoo hyb n'aa sa hā, baad P'op Hagä Do hā rah'yy kasadä hyb n'aa kä.

³ Kristo na-ãäj hē, dooh ta daaj hē tah'yyb en'yym do jawén nado paa tabawät. Ta wób tamasa hyb n'aa paa ti tabawät, hahÿ kerih do paa metëëh doo da né hē: “Jó ÿÿ tabadäng õm raky n'aa rejãã doo. ÿ né hē gado däk, a hā tanadäng hyb n'aa”,* näng kerih do paah.

* **15:3** Saaw-Mo 69.9 hā takerii däk ti P'op Hagä Do hā kaher'oot do paah.

⁴ Sahõnh hẽ P'op Hagä Do kyyh p'ooj ub kerii däk doo, takerii däk ër tama metëek hyb n'aa, h'yy ganajëng doo me, ta kyy kerih doo gó hana do ji h'yyb näm doo me ër gada hyb n'aa baad hadoo do ër hã P'op Hagä Do ky n'aa enooh doo.

⁵ P'op Hagä Do hã, ji h'yy ganajëng do hanoo doo, ji tah'yyb en'yym doo, ÿ ky n'aa etsëẽ, séd bë h'yyb hedo had'yyt hẽ tan'oo bã, Kristo Jesus bawäd wät doo da bë babok hyb n'aa,

⁶ sét hadoo doo me bë h'yyb, sét hadoo doo me bë kyyh, P'op Hagä Doo, ër Wahë N'aa Jesus Kristo Yb, bë j'aa etsë hyb n'aa kä.

⁷ Ti hyb n'aa kä, taw'ãäts hẽ bë gadoo bë da hadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh doo, bë Kristo gado däk doo da. Taw'ãäts hẽ tii da bë bad'oo P'op Hagä Do kawehëẽ däk hyb n'aa.

⁸ Bë hyb n'aa newë bë ÿ maher'oot doo: Kristo bana kãn Judah buuj tamasa hyb n'aa, te hub né hẽ P'op Hagä Doo, tametëeh hyb n'aa, Judah buuj sa wahë makũũ hã P'op Hagä Do ky däng do takaja däk hyb n'aa,

⁹ Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do raj'aa etsë hyb n'aa, sa wë tat'yyd mehĩĩn do hyb n'aa. Tii da né paa takerii däk ta ti ky n'aa:

“Ti hyb n'aa a hã ÿ j'aa etsë da Judah buuj nadoo do mahang.

Õm ÿ ma ejäm da.”†

¹⁰ Hahỹỹ da na-ããj hẽ takerii däk:

“Bëeh, Judah buuj nadoo doo,

† **15:9** 2 Samuéw 22.50, Saaw-Mo 18.49

bë tsebee P'op Hagä Do karapee sa sii, Judah buuj sa sii.”‡

11 Hahỹỹ da na-ããj hẽ takerii däk:

“Bëeh, Judah buuj nadoo doo,
bë j'aa etsëe Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo.
Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong doo,
bë j'aa etsëe ta hã.”§

12 Hahỹỹ d' paa Isajas baher'oot:

“Ganyyh da Jesé panaa mahang
Judah buuj nadoo do bag'ããs doo.
Ta hã da rah'yy kasadä.”**

13 P'op Hagä Do hã, baad taky n'aa enooh do ji gada hanoo do hã ỹ ky n'aa etsëe bë h'yy gadajang tan'oo bã, h'yyb nyyw gó bë babok tan'oo bã bë hã, ta hã bë h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ta ti ỹ wén ky n'aa etsëe, ta Sahee hejój me tan'oo bã baad ub had'yyt hẽ bë gada hyb n'aa er hã taky n'aa enooh doo.

14 Wakān haa hedoo doo, baad ỹ bahapäh hahỹ hëp ỹỹ gó: Bë ky enyyw had'yyt né hẽ bë da hadoo do wë, baad bë bahapäh nyy da P'op Hagä Do karēn ji bawät, baad bë bahajaa bë maher'oot bë da hadoo doo, baad rababok hyb n'aa.

15 Ti hadoo né hẽ, dooh né hẽ ỹ ky n'aa eām bã bë ỹ ma erii wät do hã, ta ti bë mabaan mahānh. Tii

‡ 15:10 Dew-Teronom 32.43 § 15:11 Saaw-Mo 117.1 ** 15:12 Isajas 11.10. Dawi makū yb ta ti Jesé. Jesus né ti **Jesé panaa** Judah buuj nadoo do bag'ããs doo.

da bë ÿ wén ma erii wät, ta ky enyym doo gó P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa hä ÿÿ,

¹⁶ Judah buuj nadoo do mahang Kristo Jesus panäg n'aa ÿ bahadoo hyb n'aa. P'op Hagä Do tób n'aa yt hä moo heb'oooh doo, P'op Hagä Do matym n'aa manaa do hadoo ÿÿh. Judah buuj nadoo do hä ÿ maher'oot P'op Hagä Do panyyg hanäm doo, P'op Hagä Do matym n'aa hadoo P'op Hagä Do gen'aak do rabahadoo hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó moo wät do hyb n'aa, tsyt hẽ nesaa do mahãnh kasëew hõm do rabahadoo hyb n'aa kä.

¹⁷ Ti hyb n'aa, ti anäng ÿ h'yy kasab'ee do pan'aa Kristo Jesus hejój gó P'op Hagä Do wë ÿ moo wät do hyb n'aa.

¹⁸ Ti hadoo né hẽ, jããm hẽ ÿ h'yy kasab'ee ÿ moo wät do hä Kristo moo wäd wät do hyb n'aa. Ta ky n'aa sa hä ÿ maher'oot do hyb n'aa, sa mahang ÿ moo wäd wät do hyb n'aa, Kristo an'oo bã Judah buuj nadoo do P'op Hagä Do hä raky daheeh hyb n'aa.

¹⁹ Ta heen n'aa hejój gó, meuj n'aa näng do hejój gó, P'op Hagä Do Sahee hejój gó ÿ moo wäd wät sa mahang. Jerusarënh bã naa, Iririko häd näng do häj n'aa bód hënh kä baad ÿ baher'ood hõm sahõnh hẽ sa hä Kristo panyyg hanäm doo.

²⁰ Hahÿÿ da had'yyt hẽ ÿ bahed'oo: ÿ karën ÿ maher'oot Kristo ky n'aa ta wób ranaher'oot nä bã, ta wób ramoo bok do jó ÿ moo nawät hyb n'aa.

²¹ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerii däk doo da ÿ karën ÿ bad'oo. Hahÿÿ da takerii däk:

“Panyyg tamah do rahapäh da,

Ta ky n'aa nanapäh do h'yy kadew'uuh da.”††

²² Raky n'aa nanapäh nä bä ÿ maher'ood hõm do hyb n'aa Kristo ky n'aa, dooh paa tahaja bä bë wë ÿ hegãã bä.

²³ Hÿÿ kä, ÿ haja däk do hyb n'aa babä Kristo ky n'aa ÿ maher'oot doo, hajõõ däk hyb n'aa na-ããj hë ta baab ÿ karën do bë wë ÿ baheg'ããs,

²⁴ ÿ karën paawä bë panang bä ÿ nu däng dó Es-Päj häj n'aa bä ÿ mahõm me, bë ÿ bahehëen hyb n'aa. Bë ÿ bahehëen do jawén paa bä, banadawëd né paawä, ÿ karën paawä ÿ bë masa Es-Päj hënh ÿ bahõm doo.

²⁵ Jerusarënh hënh ÿ bahõm dó pooj jé, Jesus hä h'yy ka'eeh do t'ïï hënh habong do sa matym n'aa ÿ tajooh hyb n'aa.

²⁶ H'yyb tsebé doo me Jesus hä h'yy ka'eeh doo, Masedonija, Akaja häd enäh do häj n'aa bä habong do rabata padëek dajëer, Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do ramasa hyb n'aa.

²⁷ Sa daaj hë, sa h'yyb gó naa ramasa. Taw'ããts hë né hë ti ramasa sa hä, raküüt enäh do hadoo do hyb n'aa sa wë. Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do sa hyb n'aa né hë Judah buuj nadoo do ragado däk sa h'yyb gó baad hadoo do P'op Hagä Do Sahee hä hana doo. Ti hyb n'aa, taw'ããts hë ti ramasa hÿÿ kä Judah buuj hä sa wë hanäng doo me, ramabaanh do hadoo.

²⁸ Sa matym n'aa ÿ tajooh do jawén paa bä, baad sahõnh hë dajëer ragado däk ÿ bahapäh bä kä, ÿ tsyym kadoo da Es-Päj häj n'aa hënh ÿ bahõm doo. Ta hõõ bä ÿ nu däng dó bë panang bä, bë ÿ

†† 15:21 Isajas 52.15

baheg'ããs hyb n'aa.

²⁹ Baad ÿ bahapäh hahÿÿh: Bë wë ÿ kajaa bä, tak'ëp bë da Kristo ky n'aa edëng da hëp ÿ n'aa.

³⁰ Hÿÿ kä wakän haa hedoo doo, Jesus Kristo ër Wahë N'aa karapee ër bahadoo do hyb n'aa, ër da hadoo do ër kamahän P'op Hagä Do Sahee anoo do hyb n'aa na-ããj hë, tak'ëp ÿ betsëë bë hä, si ÿÿ P'op Hagä Do hä bë ky n'aa ets'ëë had'yyt hë hëp ÿ n'aa.

³¹ Bë ky n'aa ets'ëë ÿ P'op Hagä Do mo n'aa jesuu hyb n'aa Judah häj n'aa bä habong do Jesus hä h'yy kana'eeh do sa mahänh.‡‡ Bë ky n'aa ets'ëë na-ããj hë, baad Jesus hä h'yy ka'eeh do Jerusarënh bä habong do ragadoo hyb n'aa sa matym n'aa sa wë ÿ mahüüm doo.

³² Taw'ãäts hë tii da bë ky n'aa ets'ëë, P'op Hagä Do karën bä, h'yy gadajaa gó bë wë ÿ kajaa hyb n'aa, bë mahang ÿ h'yy kameh'ãäk hyb n'aa, p'aa hënh ÿ h'yyb hedo däk hyb n'aa kä.

³³ Hÿÿ kä ÿ karën P'op Hagä Doo, ji tah'yyb en'yym doo, bë mahang tabawät. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ãäts hë.

16

Sa hä Paw-Ro hyb n'aa esee do ky n'aa hahÿÿh

¹ Bë ÿ maher'oot ër änh hadoo do Pëb häd näng do ky n'aa. Baad tabawät. Jesus hä h'yy ka'eeh do panang Sën-Kerej häd näng doo bä habong do sa masa n'aa see tii.

² Taw'ãäts hë bë gadoo bë wë takajaa bä, bë nemuun Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hä tah'yy kata

‡‡ **15:31** Tii d' tawén etsëë sa hä, Judah buuj wób, Jesus hä h'yy kana'eeh doo, rakawajään do hyb n'aa ta wë. Rano n'aa masoo Paw-Ro.

däk do hyb n'aa. Taw'ãäts hẽ baad bẽ gadoo Jesus hã h'yy ka'eeh doo, tsyt hẽ ta wẽ kasëew däk do ji gadoo doo da. Taw'ãäts hẽ bẽ masaa ta hã, hajõng do tamasa wät do hyb n'aa. Ý na-ãäj hẽ tamasa wät.

³ Bẽ maher'ood Pisiir, ta patug Akira daheeh, ý hyb n'aa esee sa hã. Nemon ýý Kristo Jesus wẽ ramoo bok tii.

⁴ Rahapëë né paawä dajëp sa hã péh, ti hadoo né hẽ ý ramasa. Ýýh, sahõnh hẽ Judah buuj nadoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ kahet'aa do na-ãäj hẽ, ãä tsebé sa wẽ, baad hadoo do ãä hã rabad'oo do hyb n'aa.

⁵ Taw'ãäts hẽ hät ýý gó bẽ edëë na-ãäj hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do Akira sa tób bä kahet'aa doo.

Bẽ maher'ood najis ýý, Epenet häd näng doo, ý hyb n'aa esee ta hã. Häj n'aa bód Asija häd näng doo bä, jáãm hẽ pooj jé Kristo hã h'yy ka'eeh do ti Epenet.

⁶ Hät ýý gó bẽ edëë Marija, tak'ëp bẽ hyb n'aa moo wät do paah.

⁷ Hät ýý gó bẽ edëë nemon ýý Isaraéw buuj hedoo doo, ãn-Doroniko, Junijas häd enäh doo, si ýý radewäts b'ëeh do paah. Ky n'aa etsëeh tii, Jesus mejũ do sa mahang. Pój ýý jé Kristo hã rah'yy kae padëek tii.

⁸ Hät ýý gó bẽ edëë aj'yy ãm-Pijat häd näng doo, ý kamahãn doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã tah'yy kata däk do hyb n'aa.

⁹ Hät ýý gó bẽ edëë aj'yy Uh-Bãn häd näng doo, ër sii Kristo wẽ moo wät doo. Hät ýý gó bẽ edëë najis ýý Es-Takis häd näng doo.

10 Hät ȳy gó bē edēē aj'y'y Aperes häd näng doo, h'y'y kanerēt doo me baad had'yyt hē Kristo hã h'y'y ka'eeh doo. Hät ȳy gó bē edēē aj'y'y Aris-Tob häd näng do tób yt hã haj'eenh doo.

11 Hät ȳy gó bē edēē aj'y'y Erodijõn häd näng doo, nemon ȳy Isaraéw buuj hedoo doo. Hät ȳy gó bē edēē aj'y'y Nar-Sis häd näng do tób yt hã haj'eenh do Jesus hã h'y'y ka'eeh doo.

12 Hät ȳy gó bē edēē ȳȳj Tiripena, Tiriposa häd enäh doo. Tak'ëp ramoo bok do ti Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wē. Hät ȳy gó bē edēē ȳȳnh Peh-Sid häd näng doo, najis ȳȳ, tak'ëp né hē Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wē moo wäd wät doo.

13 Hät ȳy gó bē edēē aj'y'y Rupu häd näng doo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do wē kasēew hõm doo. Hät ȳy gó bē edēē na-ãäj hē ta ȳȳn. Ta t'aah hadoo ȳ tagadoo paah.

14 Hät ȳy gó bē edēē ajyy Asĩn-Kirito, Peregõn, Er-Mes, Patorobas, Er-Mas häd enäh doo. Hät ȳy gó bē edēē na-ãäj hē ër h̄ȳj hedoo do P'op Hagã Do rahyb n'aa jew'y'yk do hyb n'aa sa sii kahet'aa doo.

15 Hät ȳy gó bē edēē aj'y'y Pirorogo häd näng doo, ȳȳnh Jurija häd näng doo, aj'y'y Neru häd näng doo, ta ãnh daheeh. Hät ȳy gó bē edēē na-ãäj hē aj'y'y Orim-Pas häd näng doo, sahõnh hē P'op Hagã Do karapee wób sa sii kahet'aa do na-ãäj hē.

16 Baad bē kedēē bē da hadoo do hã. Sahõnh hē Kristo hã h'y'y ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do bē m' rahyb n'aa esee.

17 Wakãn haa hedoo doo, ȳ etsēē bē hã, bē kanã séd ji h'y'yb nahedoo hanoo do sa mahãnh, ji rah'y'yb panas'ëeh do mahãnh na-ãäj hē, ta see hadoo, bē gado däk do hadoo nado ma met'ëek

doo. Bë ky dahé manä sa hä. Dawëë bë kanä sa mahãnh.

¹⁸ Dooch Kristo, ër Wahë N'aa wë ramoo bok tii. Sa h'yyb karën do jawén rababok. Ky kamep'ëeh doo me, ji hä raj'aa etsë doo me rawedii baad manatakëë doo.

¹⁹ Kristo hä h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë habong do raky n'aa napëë däk baad bë ky dahé däk Kristo ky n'aa, ti hyb n'aa ÿ h'yy gadajang. Ti hadoo né hë, baad hadoo do hä ÿ karën paawä bë h'yy ganäng, taw'ääts hë bë nahapäh do hadoo nesaa doo.

²⁰ Edaa däk P'op Hagä Doo, h'yyb nyyw gó ji bawät hanoo doo, bë j'aa ketsë tan'oo bä Nesaa Do Yb hä. Jesus, ër Wahë N'aa ky enyym da bë hä.

²¹ Tsimoot, si ÿ moo wät doo, bë m' tahyb n'aa esee. Nemon ÿÿ Isaraéw buuj hedoo doo, Rusijo, Jasõn, Sosipater häd enäh doo, ti na-ääj hë bë m' rahyb n'aa esee.

²² ÿÿh, Tesijo häd näng doo, hahÿ Paw-Ro mejũũ do herih doo, bë sii Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo hä h'yy kata däk doo, bë ÿ hyb n'aa esee.

²³ Aj'yy Gajo häd näng doo bë m' tahyb n'aa esee. Baad ta tób bä ÿ tagado had'yyt hë. Sahõnh hë Jesus hä h'yy ka'eeh do babä habong doo, ti na-ääj hë baad tagadoo. Eras, panang dajëër hagä n'aa, ër hÿÿj hadoo do Kuwar-To häd näng do na-ääj hë, bë m' rahyb n'aa esee. [²⁴ ÿ karën Jesus Kristo, ër Wahë N'aa, ky enyym sahõnh hë bë wë. ÿÿ. Tii d' né hë. Taw'ääts hë.]

²⁵ Hÿÿ kä, taw'ääts hë ër j'aa etsë P'op Hagä Doo. Ti né hë tahajaa panyyg hanäm do ÿ maher'oot doo me, Jesus Kristo ky n'aa me, baad bë h'yy kae

had'yyt hẽ tan'oo bã. P'ooj ub dooh rahapëë nã bã ta ti ky n'aa.

²⁶ Hỹỹ kã, P'op Hagã Do ky n'aa rod rerih do paa hã kametã däk P'op Hagã Do panyyg hanãm doo, sahõnh hẽ rabahapäh hyb n'aa. P'op Hagã Do hedëb had'yyt do mejũũ do hyb n'aa, kaher'ood däk sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do sa hã, Kristo hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa, raky daheeh hyb n'aa na-ããj né hẽ.

²⁷ Taw'ããts hẽ P'op Hagã Doo, sét hadoo do tak'ëp h'yy ganäng doo, ji j'aa etsëë had'yyt hẽ Jesus Kristo hyb n'aa. Ỹỹ. Tii d' né hẽ. Taw'ããts hẽ. Jããm hẽ kã.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc